

Onsdagen den 26 maj

Kl. 19.30

Onsdagen den
26 maj 1971*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Förhandlingarna leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1 Omlokalisering av viss statlig verksamhet (forts.)

Fortsattes överläggningen angående inrikesutskottets betänkande nr 15.

Herr MUNDEBO (fp):

Herr talman! Ett av den svenska förvaltningens främsta kännetecken har sagts vara grundlighet. Förvaltningsbeslut skall fattas på grundval av allsidiga utredningar, olika argument skall plockas fram och vägas mot varandra, olika alternativ skall prövas.

Det är därför förvånande att riksdagen i dag kommer att avgöra en central förvaltningsfråga där beredningen inte fyller rimliga krav på grundlighet och allsidighet.

Det nu aktuella förslaget om omlokalisering av viss statlig verksamhet bygger inte på någon grundläggande utredning, någon prövning av olika alternativ. Det har visserligen beretts av en delegation för lokalisering av statlig verksamhet. Denna delegation har emellertid inte närmare granskat förvaltningens funktioner; den har nöjt sig med att tala om vilka myndigheter och institutioner som bör flytta från Stockholm och till vilka orter de bör flytta.

I regeringens nära 150 sidor tjocka proposition finns visserligen ett par sidor som kallas för principiella överväganden, men där finns endast några korta antydningar om den statliga förvaltningens funktion och organisation.

Också inrikesutskottet har i sitt 100 sidor tjocka betänkande fått med ett avsnitt med principiella överväganden. I ett stycke om elva rader säger man att man i allt väsentligt instämmer i vad departementschefen sagt. Eftersom departementschefen i realiteten ingenting sagt, är detta utskottets uttalande verkligen belysande.

Nu har det sagts från flera håll att detta är ett politiskt beslut. Kanske gäller då andra regler än i fråga om förvaltningsbeslut. Ja, så till vida att politiska motiv måste tillmätas stor betydelse, så stor att företagsekonomiska, förvaltningsorganisatoriska och andra motiv kanske måste sättas i andra hand. Men kraven på allsidighet och grundlighet i argumenteringen måste ändå sättas högt, högre än vad som gjorts i detta ärende.

Jag och några av mina kolleger är starkt kritiska mot regeringens förslag. Vi har därför i en motion — nr 1337 — yrkat avslag på propositionen och menat att riksdagen bör begära ytterligare utredning beträffande frågan om lokalisering av statlig verksamhet. Jag vill nämna

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

några huvudlinjer i vår argumentation.

Jag vill först konstatera ett par saker. Jag vill göra det klart och entydigt och därmed bespara dem som eventuellt har annan mening i huvudfrågan att missförstå vår ståndpunkt i dessa avseenden.

1. Vi delar målsättningen att det är av central betydelse såväl att få ett antal regionala tillväxtcentra med differentierad arbetsmarknad och rikligt utbyggd samhällsservice som att dämpa expansionen i Storstockholmsområdet. De regionalpolitiska insatserna skall naturligtvis inte bara omfatta industrilokalisering – också den statliga förvaltningen har här betydelse.

2. Vi anser att det kan vara motiverat att lokalisera en del myndigheter och institutioner, i sin helhet eller delar av dem, till orter utanför Storstockholmsområdet. Vi är beredda att verka för sådana beslut, om närmare undersökningar visar att det skulle vara det bästa alternativet.

Vi anser emellertid att det nu framlagda förslaget är illa genomtänkt – om det ens är genomtänkt – och att man funnit en modell som gör svårigheterna för de människor som berörs av omflyttningarna onödigt stora, som skapar svårigheter och betydande oreda i en redan ansträngd förvaltningsapparat, som innebär risker för den statliga förvaltningens effektivitet, som kommer att kosta stora pengar, som kommer att tvinga många tjänstemän till ständiga resor och som kommer att medföra en utbyggnad av och maktkoncentration till statsdepartementen.

Två aspekter vill jag närmare beröra, nämligen regionalpolitiken och förvaltningsorganisationen.

Vi anser att de regionalpolitiska effekterna av förslaget har överbetonats. Det gäller såväl för Storstockholmsområdet som för de mottagande orterna, åtminstone för flertalet av dem, och det gäller också om vi tar hänsyn till följdeffekterna av det framlagda förslaget. Det är betecknande att denna debatt, som hittills pågått i sju timmar, så mycket är en lokaliseringsdebatt, en fråga om till vilka orter olika verk skall flytta. Det är endast i förbigående som frågor rörande förvaltningens organisation och verksamhet har berörts. Också departementschefen tycks uppfatta det så – han talade tidigare om ”den här lokaliseringspolitiska debatten”.

Vi vill erinra om att ERU – expertgruppen för regionalpolitisk utredningsverksamhet – framhållit att man inte bör flytta hela ämbetsverk eller grupper av ämbetsverk, utan i stället försöka finna funktioner och sektorer som kan flytta. Ändå väljer man en annan linje än den som expertgruppen förordar.

Vi menar att en omfattande och målmedveten delegering av befogenheter och uppgifter från central till regional och lokal nivå skulle på sikt ge mer betydande regionalpolitiska effekter. Därigenom skulle också alla län få flera statligt anställda.

Vi anser att man borde ha undersökt fördelar och nackdelar med skilda alternativ för förvaltningens organisation och lokalisering. Vi har nämnt tre huvudalternativ, dels att förflytta hela myndigheter och institutioner till orter utanför Storstockholmsområdet, alltså att behålla en central statlig förvaltning men lokalisera myndigheterna till en mängd orter i landet, dels att förflytta delar av myndigheters och institutioners

verksamhet till en eller flera orter utanför Storstockholmsområdet, dels slutligen att delegera befogenheter och arbetsuppgifter från central till regional och lokal nivå. Vi menar att man inte kan i sin helhet stanna för endast ett av dessa alternativ. Huvudlinjen bör emellertid vara det tredje alternativet, dvs. att decentralisera befogenheter och uppgifter till regional och lokal nivå.

Vi kan ha olika meningar om följderna av ett beslut enligt regeringens och utskottets linje och om hur förvaltningen kommer att fungera i ett samhälle där en stor del av kommunikationerna sker via datorer, bildtelefoner etc. Men på några punkter är argumenten tämligen entydiga. Det nu framlagda förslaget kommer att medföra att kontakterna mellan olika myndigheter och institutioner samt mellan förvaltningen och allmänheten kommer att försämrats, att möjligheterna till struktur- omvandling av förvaltningen – sammanläggning av myndigheter eller delar av dem, överflyttning av arbetsuppgifter etc. – kommer att minska, att personalrekrytering och personalcirkulation kommer att försvåras samt att mångåriga övergångsproblem kommer att uppstå. I en enda mening sammanfattat: Regeringen och utskottet har allvarligt underskattat den negativa inverkan som en utflyttning får för verkens funktionsduglighet.

Vi anser det inte rimligt att riksdagen skall besluta i en så central fråga för svensk förvaltning och svensk demokrati utan en grundlig beredning. Vi måste få en analys av olika myndigheters och institutioners arbetsuppgifter. Vi måste få fördelar och nackdelar med olika organisations- och lokaliseringalternativ belysta. I det utredningsarbetet måste självfallet verksledningarna, de anställda och de fackliga organisationerna medverka. Även på den senare punkten kan stark kritik riktas mot handläggningen. Regeringen har än en gång visat att företagsdemokrati inte behöver gälla för svensk förvaltning.

Herr talman! Jag har endast antytt några problem. Jag har inte berört personalfrågorna. Där har redan framförts stark kritik. Jag kan på den punkten instämma i vad som har sagts av utskottets ordförande, herr Eriksson i Arvika. Jag har inte berört de lokaliseringspolitiska aspekter som kan läggas på detta ärende från Storstockholms utgångspunkt. Jag förutsätter att sådana synpunkter om arbetsmarknad m. m. är lika legitima som synpunkter i denna fråga från andra landsdelar. Dessa synpunkter kommer emellertid att beröras i ett senare inlägg. Jag har inte heller berört de enskildheter i förslaget där orimligheterna är särskilt framträdande. Jag tänker exempelvis på skogshögsskolan, domänverket, statens institut för byggnadsforskning, invandrarverket och kriminalvårdsstyrelsen, för att nämna några. Raden av argument är så lång att jag endast har valt att nämna några få och nämna dem med den knapphändighet som den långa talarlistan kan motivera.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda och till motionen 1337 vill jag yrka avslag på propositionen och bifall till motionen 1337.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Endast på Fidjiöarna och ett fåtal områden på jordens fastland lär man, åtminstone teoretiskt, kunna uppleva fenomenet med

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

två torsdagar i en vecka. Men i administrativ ordning är det sörjt för att upplevelsen även där förblir teoretisk.

I Sveriges riksdag kan vi emellertid råka ut för ett annat kalendariskt fenomen, som ingen administration rår på: fenomenet med två julaftnar under loppet av några värveckor. Jag menar, herr talman, bypolitiska julaftnar.

Vi hade en allmän regionalpolitisk debatt för några veckor sedan. I dag är vi där igen, från mer speciella utgångspunkter. Jag är inte övertygad om att det uppfattas som något särskilt upplyftande och för riksdagens värdighet befrämjande skådespel när ett halvt hundratal valda ombud för Sveriges folk river och sliter i trasorna av ett antal centrala ämbetsverk som regeringen har bestämt sig för att rycka upp med rötterna.

Jag vill gärna, herr talman, säga att jag är stor vän av decentralisering, och som västsvensk har jag den sunda synen på Stockholm att det bästa i den staden är tåget till Göteborg. Jag är född, uppvuxen och bosatt på Sveriges framsida och har ingen som helst önskan att se Stockholm förväxa sig ännu snabbare än det redan gör. Gärna för mig decentralisering, men det finns gränser för vad man med fördel kan decentralisera, och det finns *en* företeelse som näppeligen med fördel kan decentraliseras, och det är själva centrum.

I tekniken lär man göra det ibland. Det finns en sorts prylar i tekniska sammanhang som kallas för excenters. Det är en sorts skivor som är upphängda på en axel som sitter i ena kanten i stället för i mitten. När man sätter i gång en sådan där, går det snett — och det är meningen; då fyller den sin uppgift. Men excentertekniken, tillämpad på en central förvaltning, kan väl inte ha det syftet att det skall gå snett? Vill man decentralisera centrum, är man i ordets bokstavliga bemärkelse excentrisk!

Jag tror att denna debatt har blivit som den är därför att den har fått en enligt min mening felaktig utgångspunkt. Man har från början prioriterat de lokaliseringpolitiska, de regionpolitiska aspekterna och bortsett från de förvaltningstekniska. Enligt min mening måste man närma sig de här problemen på det sättet att man först och främst tar hänsyn till förvaltningens effektivitet som central förvaltning. Först om man är övertygad om att en viss förvaltning kan på precis lika goda villkor och utan effektivitetsminskning placeras någon annanstans än i huvudstaden, då kan man börja införa regionpolitiska synpunkter. Men först då. Man skall vara helt övertygad om att inga nackdelar från effektivitetssynpunkt drabbar oss genom en omlokalisering.

I remissyttrande efter remissyttrande göres det gällande att de föreslagna utflyttningarna har just nackdelar från förvaltningens effektivitetssynpunkt men på de synpunkterna har regeringen och utskottet inte lyssnat. Man tar med öppna ögon risken av en mindre effektiv central förvaltning än den vi har i dag. Och det gör man för regionpolitiska vinster som ändå måste bli väldigt små. Det är fråga om sammanlagt 6 300 arbetstillfällen utspridda över ett stort antal orter. Knappast mer än på ett par ställen kan det få någon märkbar sysselsättningseffekt, och det är i huvudsak platser som redan tidigare är att beteckna som överhettade. De platser som verkligen dras med undersysselsättning och

avfolkning får ju ingenting med. Det kan inte vara rimligt att för en så ringa vinst ta så stora risker från effektivitetssynpunkt.

Jag tänker, herr talman, liksom herr Mundebo inte fördjupa mig i detaljfrågorna; det har gjorts alldeles tillräckligt och det kommer att göras av ett 20-tal talare efter mig. Jag vill bara säga en enda sak i personalfrågan. I samband med en debatt i de här frågorna här i Stockholm för några veckor sedan kom det en man fram till mig, en medelålders statstjänsteman i Stockholm som föreföll att vara nära gräten. Han hade en enda sak att säga: "Det är märkvärdigt men ingen tycks tro att jag har någon hembygd. Jag bor på Söder i Stockholm och Söder i Stockholm är min hembygd. Jag har inga tofsar vid knäna men jag har precis samma hembygdskänsla som någon dalmas vid Siljan." – Så långt min sagesman.

Jag tror att vi rätt mycket har förbisett detta. Det talas om att det skall behövas särskilda skäl för att slippa flytta med. Låt vara att utskottet vill att dessa skäl skall bedömas med generositet. Det är inte mer synd om en i sin hembygd djupt rotad stockholmare som tvingas flytta än om en i Tornedalen djupt rotad norrbottning eller en vid Siljan rotfast dalmas som tvingas flytta. Det är inte *mer* synd om stockholmare. Men det är rimligen *lika* synd om honom. Jag tycker vi borde kunna inse och erkänna att det finns en rotfasthet även i storstadsbygden och den är lika respektabel och värd lika mycken hänsyn som någon annan.

Jag skall inte heller fördjupa mig i de enskilda lokaliseringsprojekten. Jag nämnde, herr talman, att jag är bohuslänning. Jag är stolt över att vara bohuslänning i dag. Från den bohuslänska riksdagsgruppen oavsett parti har icke väckts en enda motion om flyttning av någon bit av något ämbetsverk till Uddevalla eller Strömstad eller Jörlanda eller Lommeland eller Sörbygden, allt platser som skulle vara lika väl lämpade för att ta emot det ena eller andra ämbetsverket som många andra platser som är nämnda här i dag. Uddevalla har nämnts som lämplig lokaliseringsort för sjöfartsverket, men det är icke någon bohuslänning som har fört fram det utan en grupp göteborgare. Jag är glad över att tillhöra en grupp som har lyckats bemanna sig med tillräckligt mycket politiskt kurage för att avstå från att ge sig in i den bypolitiska huggsexan.

Jag vill, herr talman, med hänvisning till motionen 1319 av herr Turesson och mig själv yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition.

Herr TURESSON (m):

Herr talman! Det beslut riksdagen nu står inför innebär att man börjar slå sönder rikets huvudstad i dess egenskap av säte för den centrala statliga administrationen. Det är ett mycket allvarligt ställningstagande, både ur funktionell synpunkt och med hänsyn till de ekonomiska följdverkningarna.

Den bakomliggande utredningen är enligt min mening alltför bristfällig och ensidig. Jag kan i det avseendet i allt väsentligt instämma i vad herr Mundebo nyss yttrade.

I motionen 1319 har herr Carlshamre och jag hemställt om en fortsatt och fördjupad utredning rörande decentralisering av den statliga verksam-

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

---

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

heten innan beslut härom fattas. En sådan utredning bör utföras av en parlamentarisk kommitté med representanter för bl. a. de statsanställdas organisationer. De riktlinjer som anges i motionen bör följas. Eftersom herr Carlshamre alldeles nyss närmare argumenterat för detta motionsyrkande inskränker jag mig till att instämma i hans yrkande.

Herr talman! Det föreligger uppenbarligen risk för att kammaren kommer att avslå detta yrkande. Jag vill därför ägna de återstående minuter som står till mitt förfogande i denna debatt åt att något utveckla de synpunkter som föranlett reservation nr 8 beträffande skogshögskolans organisation och framtida förläggning.

Skogshögskolans ledning och befattningshavare har på ett tidigt stadium förklarat sig inte ha något emot en utflyttning. Det hade därför funnits goda möjligheter att ernå en samförstånds lösning och undvika den irritation som det ensidiga diktatet uppifrån nu föranlett. Skogshögskolan utbildar jägmästare och bedriver en omfattande forskning på det skogliga området. Det finns naturligtvis här som alltid ett samband mellan undervisning och forskning. Men den skogliga forskningen är till stor del på ett alldeles speciellt sätt beroende av fältförsök och därför knuten till de lokaler där skogen finns. Starka skäl talar därför för att den skogliga forskningsorganisationen lokaliseras till närheten av skogsproduktionens tyngdpunkt i landet. Det är ostridigt att denna tyngdpunkt ligger i Mellansverige. Där måste huvuddelen av forskningen rörande växtfysiologi och växtnäingsproblematik bedrivas liksom den botaniska och genetiska forskningen. Där finns också för dessa forskningsgrenar de bästa förutsättningarna för det samarbete med motsvarande institutioner vid bl. a. lantbrukshögskolan som får en för varje år ökande betydelse.

Även den zoologiska forskningen måste huvudsakligen vara förlagd till södra och mellersta Sverige. Denna forskning blir för skogsnäringen av allt större vikt, inte minst genom den ökande värdeförstörelse på virket som skogens skadeinsekter förorsakar när man övergår från flottning till landtransport och därmed får möjlighet att bedriva avverkningsarbetet i skogen även under sommartid.

Det finns också andra skogliga forskningsspecialiteter, som kräver intim samverkan med andra vetenskapliga institutioner, som är belägna just i Mellansverige. Det gäller t. ex. forskningen rörande virkets kvalitativa egenskaper, där den träforskning som bedrivs i Stockholm är den naturliga och nödvändiga anknyttningen.

Man kan anföra ytterligare en hel rad skäl av denna art för att den statliga skogliga forskningsverksamheten bör förläggas till Mellansverige. Där finns också skogshögskolans nuvarande avdelning i Garpenberg, och mycket talar för att en koncentration till Garpenberg av den skogstekniska forskningsverksamheten är starkt motiverad.

Av de skäl som jag här anfört ligger det nära till hands att kräva att frågan om skogsforskningens organisation och lokalisering görs till föremål för ytterligare och fördjupad utredning, innan beslut i frågan fattas av riksdagen. En sådan utredning behöver inte försena verkställigheten av ett eventuellt utflyttningsbeslut.

Herr talman! Om mitt primära yrkande avslås, yrkar jag med stöd av det anförda i andra hand bifall till reservationen 8.

Herr WENNERFORS (m):

Herr talman! Genom ett inlägg i kammaren vill jag understryka mitt kraftiga nej till propositionen. Många tungt vägande skäl för ett avslag av propositionen har redan anförts, och jag vill gärna instämma i många av de synpunkter som elegant framförts av herrar Mundebo och Carlshamre, och senast av herr Turesson.

Låt mig bara få tillägga att för mig har det argumentet vägt tyngst att jag anser denna utflyttning vara principiellt helt felaktig. Utflyttningen innebär en uttunning och försämring av Svea rikets förvaltningsapparat. Stockholms funktion som huvudstad och administrativ huvudort undergrävs. Detta anser jag vara högst olyckligt.

Därtill kommer en synpunkt som enligt min mening bör invägas vid bedömningen. Den berördes litet grand av herr Mundebo. Vad innebär denna utflyttning för kanslihuset och för regeringen? – Jag är oroad för att de praktiska svårigheter som kommer att påverka beslutsprocesserna på verksnivå, indirekt och så småningom, kan öka kanslihusets inflytande och makt.

Vidare vill jag lika kortfattat yrka bifall till min motion 1346. Jag hemställer i motionen att statens personalpensionsverk inte skall flyttas ut från Stockholm. En eventuell utflyttning från Stockholm kommer att innebära en avsevärd flykt av kvalificerade befattningshavare. Av verkets 250 anställda har redan 25 slutat, och på personalavdelningen ligger ca 25 tjänstgöringsbetyg i avvaktan på dagens beslut.

Men verkets uppgifter kan väl klaras lika bra i Sundsvall, säger någon. Så enkelt och ytligt kan man inte se på saken. Alla som har sysslat något med statliga tjänste- och familjepensioner vet hur ytterst komplicerade dessa frågor är. Gentemot pensionärerna måste verkets arbetsuppgifter fullgöras snabbt, kontinuerligt och helt korrekt. För detta är personalen specialutbildad i allt som gäller lagstiftning, bestämmelser, samordningsbestämmelser, medeltalsberäkningar, avkortade pensioner, förtida uttag av folkpensioner, bostadstillägg och pensionstillskott jämte kollning och bedömning av matrikeluppgifter osv. Vidare är det inte enbart generaldirektören eller verkets toppchefer i övrigt som har externa kontakter när det gäller just det här verket. De externa kontakterna med personal i andra statliga verk, myndigheter och organ är synnerligen omfattande för en mycket stor del av personalen på statens personalpensionsverk. Detta gör att jag anser utflyttningen vara helt felaktig.

Jag vill, herr talman, begränsa mitt inlägg till enbart detta. Jag yrkar alltså bifall till min motion.

Herr BRÄNNSTRÖM (s):

Herr talman! I den proposition vi nu diskuterar föreslås utflyttning av ett antal statliga verk och myndigheter till 13 olika orter utanför Storstockholmsområdet.

Förslaget innebär reellt en utflyttning som berör ca 6 300 anställda. Syftet med utflyttningen är dels att begränsa Storstockholms snabba expansion, som i sig skapar problem, dels att förstärka ett antal orter eller regioner som har svårigheter på grund av utflyttning därifrån av människor, orsakad av bristande tillgång på arbetstillfällen.

Den föreslagna utflyttningen från Stockholm, som är ett första steg i en långsiktig strävan att åstadkomma en bättre balans mellan storstadsregionerna och ett antal regioner i övriga delar av landet, får ses som ett uttryck för statsmakternas vilja att förbättra den allmänna strukturen i berörda områden.

I motionen 1292 har vi som från socialdemokratiskt håll företräder de fyra nordligaste länen dels redovisat de förhållanden som råder i dessa län, dels också försökt göra en värdering av förslaget ur regionalpolitisk synpunkt. Motionen speglar den utveckling som landsändan genomgått under en tioårsperiod. Det finns ingen anledning att i debatten på nytt redovisa denna förändring år från år och län för län, utan det kan vara tillräckligt att konstatera att nettoutflyttningen från de fyra nordligaste länen under tioårsperioden 1961 t. o. m. 1970 uppgick till över 82 000 personer. Uppmärksammas bör också att de flesta av dessa var människor i åldrarna 35 år och därunder. Vad detta innebär på lång sikt för hela regionen förstår alla som sett en ålderspyramid som i sin bas förlorar en sådan stor andel människor. Därutöver bör också påpekas att de flesta av dessa människor utgjorde en i många avseenden välutbildad grupp som samhällsstrukturen på många sätt så väl behövde för att förbli differentierad och funktionsduglig.

Nettoutflyttningen eller avtappningen – vilket ord man än väljer – är oroande och på sikt omöjlig att acceptera. Kraftfulla åtgärder måste till för att bromsa denna utveckling och stabilisera befolkningsunderlaget på en nivå som fortsättningsvis ger kommunerna möjlighet att upprätthålla en servicenivå så likvärdig med övriga delar av landet som möjligt. Vi motionärer ser därför med tillfredsställelse att inrikesutskottet i sitt betänkande nr 15 konstaterar behovet av ökade insatser i vår region.

Det är därför också ganska förvånansvärt att man kanske först och främst på moderat håll får uppleva en inställning, som över huvud taget inte tar någon hänsyn till de regionalpolitiska bedömningarna i det här förslaget. Vi har nyss hört tre företrädare för moderata samlingspartiet, som helt har förbigått de effekter förslaget ändå har ur synpunkten.

Utskottet anför vidare som sin uppfattning att den oynnsamma utvecklingen i området ej kan bemästras enbart genom omlokalisering dit av vissa delar av statsförvaltningen, utan där måste i första hand eftersträvas en utbyggnad av näringslivet genom insatser från statens, det enskilda näringslivets samt producent- och konsumentkooperationens sida. Där är vi motionärer och utskottet helt överens.

Likaså förutsätter utskottet ytterligare insatser av regional- och arbetsmarknadspolitisk art. Denna bedömning från utskottet sammanfaller helt med vad vi framfört i motionen som vår uppfattning. Norrlands framtid är till stor del avhängig av de möjligheter som finns att skapa en näringslivsstruktur som ger samma förutsättningar där som i landet i övrigt. Utskottet har också tagit konsekvenserna av sin bedömning och föreslagit att motionen, jämte vad utskottet i övrigt anför, överlämnas till den delegation som har att fortsättningsvis arbeta med utlokalisering av statlig verksamhet för beaktande i dess arbete. Vi motionärer kan med tillfredsställelse konstatera detta beslut, och vi finner det också helt självklart att det ställningstagandet måste beaktas när den fortsatta

utlokaliseringen på nytt skall prövas av riksdagen.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar Dahlberg och Jonsson i Husum (båda s).

Herr HANSSON i Skegrie (c):

Herr talman! Det är sällan man får se ett så svagt motiverat betänkande som det som har publicerats när det gäller frågan om skogshögskolans utlokalisering till Umeå. Det är ett betänkande som är fullt av ursäkter, och dessa ursäkter utgör närmast en motivering som kan duga att läggas till grund för bifall till reservationen nr 8.

Om man bortser ifrån de personliga tragedier som kan komma att följa vissa av de utflyttningar av verk som nu planeras och om man bara ser på de praktiska konsekvenserna, så är det självklart att många verk kan placeras nästan var som helst. Det gäller sådana verk som är mera av administrativ natur. De tar så att säga arbetsuppgiften med sig dit de flyttar. Men det är ett annat förhållande med sådana verk och institutioner vilkas verksamhet grundas på fast förankrade arbetsobjekt, som inte kan flyttas från den ena platsen till den andra. Det gäller i hög grad just för skogshögskolan.

Om skogshögskolans viktigaste uppgift vore att utbilda skogsfolk, så kan man väl säga att den utbildningen kan ske nära nog var som helst där det finns praktiskt undervisningsmaterial inom rimligt avstånd. Men skogshögskolans verksamhet är till 80 procent forskning på skogsområdet och till bara 20 procent undervisning, och forskningen är baserad på fasta försöksområden. Dessa områden ligger i mycket stor utsträckning i södra och mellersta Sverige. Dem kan man inte ta med sig upp till Umeå, utan de ligger där de ligger, beroende på, som alla förstår, inte bara biologiska utan rent praktiska orsaker.

Därför betyder skogshögskolans förflyttning till Umeå antingen att dessa forskningsuppgifter för de mellersta och sydliga delarna i fortsättningen blir avsevärt fördyrade och försvårade eller att de rent av kan komma att behöva nedläggas. Det skulle vara beklagligt eftersom enligt alla experters mening sker en förflyttning söderut av tyngdpunkten för skogsskötseln. Många av dess forskningsuppgifter baseras på provtagningar på mark, träd etc. Dessa prov måste inom två–tio timmar komma under behandling i ett laboratorium om de inte skall förstöras och bli helt värdelösa för forskningen. Det är omöjligt att hålla den tiden, om forskningsverksamheten förläggs till Umeå. Försöken från södra och mellersta Sverige hinner under den tiden inte komma under laboratoriebehandling. Därför är det så att den som medverkar till en försvagning eller ett omöjliggörande av forskningsuppgifterna för skogshögskolan enligt min mening tar på sig ett mycket stort ansvar för hela vår skogshantering, som inte bara är utan kommer att förbli en av de dominerande inkomstposterna i vår samhällsekonomi.

När vi förra året beslöt förlägga veterinärhögskolan till Ultuna var det starkaste motivet att vi därigenom skulle gagna utbildningen både av veterinärer och av agronomer genom den nära samhörigheten mellan

dessa båda skolor. Det skulle dessutom, sade man då, innebära påtagliga besparingar för hela denna utbildningsverksamhet, forskning etc. Precis samma motiv som anlades i fjol för flyttning av veterinärhögskolan till Ultuna kan användas i dag för flyttning av skogshögskolan dit också. Frågan är om inte motivet är ännu starkare då det gäller att lägga samman skogshögskolan och lantbrukshögskolan. Många institutioner är praktiskt taget desamma i lantbrukshögskolan och skogshögskolan. Det gäller t. ex. skoglig marklära vid skogshögskolan, marklära vid lantbrukshögskolan, det gäller växtekologi och skogsbotanik vid skogshögskolan, det gäller växtfysiologi på lantbrukshögskolan. Växtodlingslära och växtpatologi kan vara detsamma för båda institutionerna. Det gäller skogsgenetik på skogshögskolan, genetik och växtförädling på lantbrukshögskolan, skoglig matematik på skogshögskolan, statistik på lantbrukshögskolan etc. etc.

Samma förmåner att kunna samarbeta mellan näraliggande institutioner kan icke åstadkommas i Umeå, eftersom de inte finns där. Vi hörde här tidigare i dag att man undervisar i kemi, fysik och botanik i Umeå, och det är ju bra att man gör det vid ett universitet, men man har inte den närbesläktade specialundervisning som både lantbrukshögskolan och skogshögskolan har.

Dessutom förekommer användandet av forskare och lärare från annat håll inom skogshögskolan, som t. ex. från träforskningsinstitutet och andra institutioner som ligger i närheten av skolan nu och som skulle komma att ligga inom räckhåll om skogshögskolan blir förlagd i Mellansverige. Det är nödvändigt att man håller kontakt med en rad andra organ också för forskning, och de ligger som jag sade också i Mellansverige. Det är avsevärt svårare om man flyttar skogshögskolan ända upp till Umeå. Det märkliga är nämligen att man i dag är beredd att handla stick i stäv med de motiv som i fjol var mycket starka, när det gällde att lägga samman veterinärhögskolan och lantbrukshögskolan.

Lantbrukshögskolan har som alla känner till en filial i Röbbäcksdalen vid Umeå, där man behandlar speciella Norrlandsproblem. Maskinprovingarna har också det. Veterinärhögskolan, som nu skall ligga i Ultuna, skall ha en betydande filial i Skaraborgs län. Analogt med detta bör skogshögskolan ha sin huvudförläggning låt oss säga i Ultuna men ha en filial i Umeå. Det är den enligt min mening förnuftigaste lösning man kan komma till.

Lantbrukshögskolan och skogshögskolan har också det gemensamt att bägge har marken som produktionsfaktor. Intet annat universitet, ingen annan högskola, har detta. Det är nödvändigt att denna produktionsfaktor kan utnyttjas och att verksamheten kan bygga på den. Om inte så sker kan, som jag tidigare sade, betydande områden av den forskning som nu bedrivs inte längre fortsätta på grund av klimatiska eller biologiska faktorer. Med hänsyn till vad skogen redan nu betyder och vad den kommer att betyda får vi inte medverka till att skogsforskningen på något sätt hämmas.

Jag tror för min del att departementschefen har all anledning att ta en allvarlig funderare på förläggningen av skogshögskolan. Den frågan är sannolikt inte tillräckligt utredd och prövad – framför allt inte ur vetenskapliga aspekter. Man kan begå fel överallt, och jag menar att man

nog har tagit litet för lätt på denna fråga. Men, som jag sade tidigare, det är som väl är ännu inte för sent att rätta till det misstaget genom att förlägga skogshögskolan till en plats i Mellansverige och upprätta en gärna betydande filial i Umeå. Om det inte sker kommer det med all sannolikhet rätt snart att visa sig att vi ändå behöver bygga upp en avdelning av skogshögskolan i Mellansverige — en avdelning som sannolikt kommer att visa sig behöva vara ganska stor. Vi får då två skogshögskolor, kan vi säga — en som är förlagd till Mellansverige därför att det är nödvändigt för uppgifterna och riktigt ur forskningssynpunkt och en som är förlagd till Umeå för förlägningens egen skull.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 8.

I detta anförande instämde herr Fågelsbo (c).

Herr HYL TANDER (fp):

Herr talman! Den långa talarlistan är en uppfordran till koncentration. Det mesta torde också vara sagt i den omgång av omlokaliseringen som vi nu håller på med — dock inte allt.

Låt mig först instämma i utskottsordförandens första inlägg i dagens diskussion, där han betonade behovet av utlokalisering och av en generös behandling av de anställda. Jag vill också instämma i de synpunkter som bl. a. fru Nilsson i Kristianstad anförde beträffande det något ensidiga valet av storstadsbetonade utlokaliseringsorter. Ortvalet borde ha föregåtts av en utredning som hade angett gränsvärden för önskvärt befolkningstal i tätorter med hänsyn tagen till samtliga miljö- och livsbetingelsefaktorer. Utflyttningen från Stockholmsområdet är ju inte betingad enbart av lokaliseringshänsyn till de orter dit man flyttar utan även, och kanske inte minst, av en önskan att minska trängselproblemen och trycket på storstadsregionen och därmed skapa möjlighet till större trivsel. Måhända skulle en sådan utredning ge vid handen att flertalet av de orter som man avser att flytta till redan överskridit denna storleksgräns. I varje fall är inte behovet av lokalisering utpräglat för dessa orter, vilket är fallet för åtskilliga andra som framförts bl. a. i motioner, men vilkas behov utskottet endast beaktat i vad gäller det s. k. stödområdet. Man har nämnt flera regioner i Götaland där lokalisering skulle vara önskvärd och som skulle erbjuda en trivsam miljö, bl. a. regionerna kring Kalmar, Kristianstad och Skövde, men varken departementschefen eller utskottet har funnit sig föranlåtna att föreslå någon utlokalisering dit.

Därmed, herr talman, är jag framme vid motion 1297, i vilken flertalet kamrater på Skaraborgsbänken och jag föreslagit att lantbruksstyrelsen omlokaliseras till regionen med Skövde och Skara som centrum. Lantbruksstyrelsen skulle då komma till ett län med utvecklingsbart jordbruk och ett län som näst efter Malmöhus med Söderslätt ligger i täten i vad gäller aktiviteter på jordbruksområdet. Den av utskottet föreslagna lokaliseringsorten kommer i detta hänseende långt efter.

I vad gäller arealen har lokaliseringsortens län 103 678 ha mot 284 399 ha i Skaraborgs län — med andra ord det sistnämnda länet ungefär tre gånger mer — allt enligt 1969 års statistik. Beträffande arealen inom någorlunda stora och utvecklingsbara enheter, som ju är avgörande

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

för framtidsutvecklingen, har Skaraborgs län fem gånger så stor areal i storleksgruppen 30–50 ha, sju gånger större areal i klassen 50–100 ha samt tolv gånger större areal åker i storleksgruppen över 100 ha.

När det gäller nötboskap ligger Skaraborgs län främst i hela landet med 184 171 enheter, närmast följt av Kristianstads och Malmöhus län och med Jönköpings län på fjärde plats. I vad gäller inkomster av jordbruksfastigheter kommer Skaraborgs län på andra plats med 167 669 000 kronor, medan Jönköpings län ligger på åttonde plats. Så kan man fortsätta med område efter område inom lantbruket. Allt talar till förmån för Skaraborgs län som lokaliseringsområde för lantbruksstyrelsen.

Utom vad som ytterligare framförts i motion 1297 om de aktiviteter som förekommer i Skaraborgs län inom jordbrukets område har vi där också två välkända och progressiva lantbruksskolor, av vilka Uddetorp i Skara är den största, och för närvarande byggs båda ut.

Tidigare talare – bl. a. herr Hansson i Skegrie – har berört skogshögskolans utflyttning till Umeå. I gårdagens tidningar, vill jag minnas, föreslog professor Börje Ericson att man hellre borde flytta till Grönköping än till Umeå. Naturligtvis har jag ingen erinran emot en flyttning till Grönköping, som ju lär ligga i Skaraborgs län enligt vad hävderna har att omtala.

Det är självfallet att ett samarbete med en koncentrerad skoglig formation i Jönköping och en lantbruksstyrelse i Skövde-Skararegionen skulle kunna ha en utmärkt möjlighet att få den administrativa funktionen hos vederbörande verk att flyta utan stora svårigheter. Avståndet mellan Jönköping och Skövde-Skararegionen är som bekant inte stort.

Med de få orden, herr talman, ber jag att få yrka bifall till hemställan i motionen 1297 om förläggning av lantbruksstyrelsen till Skaraborgs län.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Allra först vill jag instämma i herr Hyltanders anförande om lanbruksstyrelsens lokalisering till Skaraborgs län.

Inrikesutskottets betänkande nr 15, som vi nu behandlar, gäller förslag till omlokalisering av viss statlig verksamhet. Syftet med denna omlokalisering är att dels stimulera en positiv näringsutveckling inom ett antal orter med stor regionalpolitisk betydelse, dels dämpa expansionen i Storstockholmsområdet.

Den statliga verksamheten bör enligt min mening användas i en aktiv regionalpolitik. Enligt de kriterier som uppställs för utflyttning av statlig verksamhet skall sådan utflyttning ske till de orter som fyller måttet som storstadsalternativ. Ett sådant kriterium kan enligt min mening inte vara att det är fråga om ett sammanhängande stadssamhälle. Det bör kunna vara flera närbelägna orter som har goda inbördes kommunikationsförhållanden och som samarbetar med varandra. Sådana samverkansorter bör kunna bilda ett storstadsalternativ. Den utredning som ligger till grund för propositionen om omlokalisering av statlig verksamhet var förresten också inne på tanken med sammansatta orter. Jag avser utredningen SOU 1970:29. I utredningen angavs som exempel på dylika orter Borlänge-

Falun, Lund-Malmö och Trollhättan-Uddevalla-Vänersborg.

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

---

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

I likhet med vad länsstyrelsen i Skaraborgs län anført i sitt remissyttrande beträffande omlokalisering av statlig verksamhet anser jag att Skövde med angränsande städer väl bör kunna jämföras med orter som kan betecknas som storstadsalternativ. Skövdeområdet erbjuder kvalificerad service och goda kommunikationer och hävdar sig väl i jämförelse med de orter där statlig verksamhet nu planeras. Det är därför att beklaga att Skövdeområdet blivit helt förbigånget när det gäller etablering av statlig verksamhet i samband med den utflyttning av statliga företag som detta utskottsbetänkande avser.

Även med risk att bli beskylld för att prata bypolitik kan jag inte bortse från att här har skett en orättvis behandling av vårt län. Nog borde Skaraborgs län ha fått del av den utflyttning av statlig verksamhet som det här är fråga om. Det skaraborgska näringslivet är i behov av varje form av förstärkning, och lokalisering av statlig verksamhet är i allra högsta grad en värdefull sådan.

När jag utgår ifrån att Skövdeområdet fyller kriterierna för ett storstadsalternativ, så är det även andra starkt vägande skäl som talar för att exempelvis lantbruksstyrelsen och arméns tekniska skola placeras i Skövdeområdet. Vad som talar för lantbruksstyrelsens placering i Skaraborgs län är den betydelsefulla ställning som det skaraborgska jordbruket nu intar – och inte minst i framtiden kommer att inta – i den svenska jordbruksproduktionen. Detta är ett mycket tungt vägande skäl för att placera lantbruksstyrelsen i Skaraborgs län. Länets betydelse som producent av livsmedel på jordbrukets område kan inte nog poängteras. Vid en jämförelse med övriga län i landet, både i vad gäller antalet brukningsenheter och i fråga om åkerareal och djurantal, visar de senaste årens utveckling klart och tydligt att tyngdpunkten alltmer förskjuts mot Skaraborgs län.

Den starka ställning som jordbruket intar i Skaraborgs län i jämförelse med övriga län talar för, som herr Hyltander var inne på i sitt anförande, att det vore en naturlig och riktig lokalisering att placera lantbruksstyrelsen i Skaraborgs län.

Herr talman! Jag skall sedan säga några ord om placeringen av arméns tekniska skola.

Enligt utskottets mening skall arméns tekniska skola placeras i Östersund. Jag tycker inte jag behöver bli beskylld för att missunna Östersund denna lokalisering om jag säger, att det ändå inte går att komma ifrån att såväl överbefälhavaren som chefen för armén avstyrkt förslaget och anser att skolans lokalisering bör anstå till dess att den utredning, som företas genom chefen för armén, är avslutad. Det är tungt vägande skäl, och enligt mitt förmenande finns det starka skäl som kan anföras för att Skövde skulle kunna vara en lämplig förläggningssort för arméns tekniska skola. När jag nu hävdar den uppfattningen får det inte tolkas på det sättet, att jag anser att Östersund inte skall erhålla en förstärkning av sitt näringsliv. Jag är medveten om att Östersund är i synnerligen stort behov av en ytterligare förstärkning utöver den som nu sker genom förslagen i utskottets betänkande. Men i vad gäller placeringen av arméns tekniska skola anser jag att det finns så många

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

tungt vägande skäl som talar för att Skövde skulle bli den plats dit denna skola lokaliserar.

Det är närheten till de olika förbanden som är förlagda i Skövde som talar för placering av skolan där. Likaså skulle kostnaderna för utbildnings- och övningsmateriel betydligt kunna nedbringas om skolan blev förlagd till Skövde.

Beträffande investeringar i byggnader skulle stora besparingar kunna göras, därför att det redan finns lokaler som är lämpliga för detta ändamål. Jag tänker nu på Duroxanläggningen, där lämpliga lokaler kan ställas till skolans förfogande. Jag vill citera vad länsstyrelsen i Skaraborgs län anför beträffande f. d. Duroxanläggningens användande för detta ändamål, vilket yttrande jag helt och fullt instämmer i:

”Det kan vidare framhållas att det torde finnas goda möjligheter för staten att i den f. d. Duroxanläggningen få disponera lokaler som är lämpade för just arméns tekniska skola. Dels finns där en nybyggd verkstadslokal på cirka 10,200 kvm., ny lagerlokal på cirka 6.700 kvm. och bra kontorslokaler omfattande cirka 950 kvm. För närvarande är dessa lokaler outnyttjade. Enligt vad Länsstyrelsen särskilt inhämtat förefaller Duroxområdet och lokaler där lämpade för ändamålet. Ur ekonomisk synpunkt torde ett utnyttjande av dessa lokaler vara fördelaktigt jämfört med varje annat alternativ för ifrågavarande verksamhet.”

I reservationen 5 av herr Oskarson har reservanten ansett att det är tveksamt huruvida riksdagen nu bör fatta beslut om lokalisering av arméns tekniska skola under åberopande av att utredning pågår om skolans framtida organisation. Reservanten påpekar vidare att lokalisering till Östersund medför ”dryga kostnader dels för investering i nybyggnader, dels för att förse skolan med utbildnings- och övningsmateriel.” Med hänvisning till att utredning pågår om den framtida organisationen i vad avser arméns tekniska skola vill reservanten inte på nuvarande stadium tillstyrka att skolan förläggs till Skövde men anser att Skövde som lokaliseringsort bör allvarligt övervägas.

Herr talman! De argument som reservanten anför i sin reservation är så tungt vägande att jag finner all anledning att stödja reservationen 5 av herr Oskarson.

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Med hänsyn till den långa talarlistan skall jag fatta mig mycket kort och bara ta upp frågan om val av orter, även om jag anser att personalfrågorna och frågan om företagsdemokrati också är ytterst väsentliga i sammanhanget.

Beträffande de principiella övervägandena vid utlokalisering vill jag instämma i de synpunkter som fru Nilsson i Kristianstad framförde i sitt huvudanförande tidigare i dag. Jag vill också uttrycka min glädje över utskottets ställningstagande rörande frågan om utlokaliseringen av mynt- och justeringsverket. Herr Nordgren har här redogjort för riksdagens positiva ställningstagande rörande myntverket, och utskottsmajoritetens uppfattning är ju en uppföljning av riksdagens tidigare ståndpunkt.

Det har från olika håll sagts att Söderhamn inte är lämplig som

lokaliseringsort; det skall vara större orter med differentierad arbetsmarknad och kvalificerad service. Men det är just det vi eftersträvar för olika tillväxtcentra i vårt land, bl. a. för Söderhamn. En utlokalisering kan medverka till att skapa en differentierad arbetsmarknad och en kvalificerad samhällsservice. Enligt min mening skall man inte bara söka efter orter med differentierad arbetsmarknad och kvalificerad service, utan man bör bl. a. genom utlokalisering medverka till att åstadkomma sådan i dessa tillväxtcentra. Då har man givit utlokaliseringen en meningsfull regionalpolitisk uppgift.

Mynt- och justeringsverkets lokalisering till Söderhamn är en vital fråga – förutsätter jag – för samtliga ledamöter på Gävleborgsbänken. Men det är också en angelägen fråga för alla de ledamöter som vill dra ett, om också litet, strå till stacken för att åstadkomma en bättre regional balans.

Utifrån den principiella uppfattning jag har när det gäller utlokalisering vill jag göra en beställning för framtida utlokalisering av statlig verksamhet för just tillväxtcentra i Hälsingland men även i andra delar av vårt land. Under dagens debatt har det från olika håll framhållits att Gävle i ganska hög grad har fått del av utlokaliseringen och att länet i stort därigenom har tillgodosetts samt att det inte finns någon anledning att diskutera Hälsingland och Gästrikland för sig. Ja, vi är naturligtvis glada över den utlokalisering som skett i Gävle, men även om vi gävleborgare vill se länet som en helhet, så går det inte att komma ifrån att det är olika karaktär på våra två landskap. Detta understrykes bl. a. av att gränsen för allmänna stödområdet delar länet. Problemen i Hälsingland är annorlunda och mer uttalade än i Gästrikland. Vi har i Hälsingland problem med sysselsättningen och befolkningsutvecklingen, och vi har tillväxtcentra som behöver stimuleras och som med stöd kan fungera som huvudorter för näringsliv och för en kvalificerad service.

Departementschefen framhåller i propositionen nödvändigheten av expansion av orter med goda förutsättningar för en framtida utveckling för att en bättre regional balans skall nås. Detta gäller särskilt, framhåller departementschefen, landsdelar där en betydande del av befolkningen lever i glesbygd eller mindre tätorter. Expansiva tätorter i olika delar av landet torde också vara en förutsättning för att människorna i glesbygden över huvud taget skall kunna erbjudas möjligheter att inom inte alltför orimligt avstånd få tillgång till kvalificerad service.

Det är inte endast den kvantitativa lokaliseringen som har betydelse för en ort. Ett tillskott av kvalificerad arbetskraft har också stor betydelse både när det gäller att erbjuda välutbildade ungdomar arbete och därmed behålla dem inom den egna regionen och för att ge underlag för en kvalificerad samhällsservice. Mot den bakgrunden är det angeläget att man vid kommande omlokaliseringar utökar antalet placeringsorter ytterligare och därvid bl. a. beaktar de tillväxtcentra som finns i Hälsingland men också på många andra håll i vårt land.

I detta anförande instämde herr Westberg i Ljusdal.(fp).

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Herr NORRBY i Åkersberga (fp):

Herr talman! Den region som mest berörs av den föreslagna omlokaliseringen av statlig verksamhet, ja, det är faktiskt Storstockholmsområdet. Man skulle inte kunna tro att så är fallet när man tar del av utredning, proposition, motioner, utskottsbetänkanden och kammardebatt. Där bortses ifrån att inte ens Storstockholmsområdet utan vidare kan berövas 6 300 arbetstillfällen inom en kort tidsrymd. Där betraktas Storstockholm nästan genomgående som en miljömässig slum, någon gång t. o. m. som en icke önskvärd typ av samhällsbildning, ja, nästan som en regionalpolitisk varböld. Man glömmer att Storstockholm har ett egenvärde för de människor som bor här, trivs här och vill stanna här. Det torde endast vara en liten minoritet som vill flytta ifrån området.

En huvudstad har vi och kommer vi att ha med allt vad det innebär. Att Storstockholm har växtvärk är alla överens om, likaså att trycket på storstaden måste minska. Decentralisering och utflyttning av statlig verksamhet och arbetstillfällen är naturliga och självklara medel härvid. Det torde ingen ifrågasätta. Men trots den enigheten måste staten visa smidighet och samarbetsvilja när åtgärderna skall genomföras. Nu har motsatsen demonstrerats. Klumpighet, dålig planering, bristande samråd med och information till de planerande myndigheterna i Storstockholm och av utflyttningen berörd statlig personal. Man får inte, som regeringen har gjort, schabbla med en bra och angelägen reform. Nu har hela omlokaliseringsfrågan kommit i vanrykte. Ett dåligt underbyggt beslut är förestående.

Herr Fagerlund sade i början av debatten att dispositionen av de statliga verksamhetsområdena på Järvafältet i Storstockholms nordvästsektor kunde överlätas till regionplanmyndigheten, dvs. Stockholms läns landsting, att klarlägga. Ja, det är lätt att säga, men när staten nonchalerar information och samråd med planmyndigheterna i Storstockholm så som skett med hela den planerade utlokaliseringen, har dessa myndigheter inget underlag för sin planering. Mot bakgrund av regeringens försummelser vore det befogat med ett uttalande från riksdagen att sådant samråd fortlöpande skall tas, såsom föreslås i motionen 1342. Utskottets uttalande på den här punkten tolkar jag som att samrådet är så självklart att det inte behöver särskilt understrykas.

I arbetet med regionplanering och Länsprogram 70 i Stockholms län kommer en tanke allt klarare till uttryck: decentralisera arbetsplatserna inom regionen. Tesen om Storstockholm som en enda arbetsmarknad håller inte i praktiken – ändå bygger propositionen uppenbarligen på den tesen, i den mån propositionen över huvud taget bygger på några teser. Alltmer ser vi delregioner utveckla sig i Storstockholmsområdet, och allt starkare blir kravet från de enskilda människorna på arbetstillfällen nära bostadsområdena. Det här är berättigade krav som också staten måste ta hänsyn till.

Jag vill på förekommen anledning påpeka att Storstockholmsplaneringen avser en beredskap inför en prognostiserad utveckling. Man planerar alltså inte för att öka befolkningen i regionen, man planerar för att möta en sannolik ökning. Det är någonting helt annat.

I motionen 1342 tar vi upp kravet att vid den fortsatta omlokalise-

ringen av statlig verksamhet skall prövas möjligheten att till Stockholms förorter flytta sådan statlig verksamhet som inte kan flyttas från Stockholmsområdet. Det här är *inte* en konkurrens till utlokalisering till landet i övrigt, det är ett komplement. Och ett mänskligt och samhällsekonomiskt viktigt komplement. Lokalisering av arbetstillfällen till de stora bostadsområdena skapar sysselsättning åt undersysselsatta hemarbetande, kapar de dimensionerande belastningstopparna i lokaltrafiken och förkortar de i dag ofta orimligt långa arbetsresorna. Det här är ett sätt att göra storstadstillvaron mer dräglig för de människor som ändå vill och måste finnas där oberoende av all utlokalisering. Staten kan inte dra sig undan ett medansvar som stor arbetsgivare i Stockholmsområdet när det gäller att skapa ett mänskligare storstadssamhälle. Det går *inte* att bara säga nej eller vara oförstående. De statsanställda i Storstockholm har också rätt till en god arbetsmiljö.

Luftfartsverket är ett exempel på ett verk som knappast kan flyttas från Stockholmsområdet men väl inom detta på det sätt som jag just beskrivit. Ändå hör luftfartsverket till de verk som föreslås bli utlokaliserade från Storstockholmsregionen – ett av de större misstagen i propositionen. Det naturliga vore en flyttning till Arlanda, vilket också föreslås i motionerna 1294 och 1342 som följs upp i reservationen 2, till vilken jag yrkar bifall.

Mycket vore att tillägga i denna för Storstockholm så väsentliga fråga, men jag inskränker mig till ett par korta kommentarer till de två övriga motioner, för vilka jag står som huvudmotionär.

Norrtälje är ett regionalt tillväxtcentrum i Stockholms län. En lokalisering dit av statlig verksamhet ställdes i utsikt från regeringshåll som lockbete för kommunsammanslagningen i Norrtäljeblocket. Naturligt hade nu varit lokalisering dit av kriminalvårdsstyrelsen, något som krävs bl. a. i motionerna 1302 och 1349, men regeringslöftet hölls inte. Trots länsstyrelsens påpekanden i sitt remissyttrande föreslår man en annan lokalisering av kriminalvårdsstyrelsen, vars personal helst ville till Norrtälje. Att yrka bifall till motionen vore emellertid en meningslös demonstration som jag avstår ifrån.

I motionen 1303 slår vi ett slag för Gotland. Utskottets uttalande om framtida lokalisering till sydöstra Sverige tar jag som ett stöd för yrkandet i denna motion.

Herr OLSSON i Sundsvall (c):

Herr talman! För att åstadkomma en bättre regionalpolitisk balans måste olika åtgärder vidtas av samhället. Den statliga lokaliseringspolitikerna i form av lokaliseringsstöd och lokaliseringsslån är betydelsefull för att motverka ytterligare regional obalans. Men det är även av största betydelse att den statliga företagsamheten och den statliga förvaltningen omlokaliseras så, att även dessa verksamheter bidrar till att motverka koncentrationstendenserna. Speciellt för Norrlands del har de arbetstillfällen, som olika former av statlig verksamhet ger, stor betydelse nu och torde bli allt betydelsefullare i framtiden, eftersom Norrlandslänen trots lokaliseringspolitiska åtgärder ej erhållit tillräckligt många nya arbetstillfällen som kompensation för den allt lägre sysselsättningen inom främst

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

jord- och skogsbruk.

När delegationen för lokalisering av statlig verksamhet för ganska precis ett år sedan avlämnade sin huvudrapport innehöll den ur norrländsk synpunkt flera positiva förslag. Totalt föreslogs utlokalisering från Stockholm av statliga verk med tillsammans ungefär 5 500 anställda. Av dessa arbetstillfällen föreslogs inte mindre än nära 3 200 eller 58 procent bli lokaliserade till Norrland. Propositionen avviker i viss mån från utredningsförslaget. Enligt propositionen skall ca 6 300 arbetsplatser flyttas från Stockholm, men av dessa föreslås endast drygt 2 200 bli placerade i Norrland, vilket jämfört med utredningen innebär en beklaglig reducering för Norrlands del mot bakgrund av denna landsdels stora behov av nya och differentierade sysselsättningstillfällen.

Medan delegationen alltså föreslog att 58 procent av de föreslagna omlokaliserade arbetsplatserna skulle överföras till Norrland nöjde sig regeringen med att föreslå att 36 procent skulle placeras där. Det är otillfredsställande med denna reducering för Norrland, och en förstärkning härvidlag måste ske vid de kommande omlokaliseringar som enligt både departementschefen och utskottet beräknas äga rum.

Av de i propositionen föreslagna orterna i Norrland har Sundsvall – den enda föreslagna lokaliseringsorten inom Västernorrlands län – drabbats av den största reduceringen jämfört med delegationens förslag. Delegationen föreslog lokalisering till Sundsvall av statens personalpensionsverk, centrala studiehjälpsnämnden och riksförsäkringsverket – det sistnämnda med inte mindre än 925 anställda.

Vad gäller personalpensionsverket och centrala studiehjälpsnämnden tycks det nästan råda enighet om flyttningen. Jag hörde för en stund sedan herr Wennerfors angripa flyttningen av personalpensionsverket. Han tycks bedöma det så att det skulle vara svårare att få kvalificerade tjänstemän, som sköter detta verk, om det placeras på annan ort än i huvudstaden. Kunnigheten hos personalen minskar väl inte beroende på omlokaliseringen. Jag är övertygad om att personalpensionsverket kommer att fungera fullgott även utanför Stockholm. Många av våra stora företag har sina huvudkontor placerade på andra orter än i huvudstaden, men de har ändå lyckats att få kvalificerad arbetskraft. De farhågor herr Wennerfors har när det gäller placeringen av personalpensionsverket i Sundsvall anser jag obefogade.

I propositionen föreslås att riksförsäkringsverket skall stanna i Stockholm, men att dess ADB-avdelning med ungefär 200 anställda flyttas till Sundsvall. För Sundsvalls och alltså för Västernorrlands län minskas de föreslagna utlokaliserade arbetstillfällena från drygt 1 200 till 560 enligt regeringens förslag. Med anledning av detta förhållande väckte herr Winberg och jag motionen 1290, där vi tog upp dessa försvagningar för Västernorrlands del och där vi hemställde att riksdagen måtte uttala sig för att riksförsäkringsverket lokaliserades till Sundsvall.

Utskottet föreslår att vår motion – liksom nästan alla andra motioner som väckts i anledning av detta ärende – skall avslås.

Herr talman! Det är inte min avsikt att här yrka bifall till motionen mot ett enhälligt utskott, men jag vill ändå ta några av kammarens dyrbara minuter i anspråk.

En av anledningarna till att riksförsäkringsverket föreslås få stanna i Stockholm är att en viss decentralisering av verkets arbetsuppgifter till försäkringskassor och lokala skattemyndigheter planeras, varigenom det centrala verket kommer att minskas med 400 anställda. Denna planerade decentralisering av arbetsuppgifterna hälsar jag givetvis med största tillfredsställelse och den ligger helt i linje med centerns strävanden. Men – och det framhöll vi i vår motion – riksdagen borde kunna uttala sig för att verkets efter omorganisationen återstående del lokaliserades till Sundsvall.

Nu kanske någon anser att man är en överdriven lokalpatriot när man talar just för sin egen regions utveckling. Givetvis måste vi riksdagsledamöter se på hela landets bästa, men inom den ramen är det vår självklara rätt – ja, plikt – att aktualisera vår egen regions problem och behov.

Till skillnad från de flesta andra motionärer i detta ärende försöker vi inte beröva någon annan lokaliseringssort ett föreslaget objekt utan vill endast fullfölja vad delegationen ansåg lämpligt. Ibland möter man uppfattningen att Sundsvallsregionen är tillräckligt expansiv och att de statliga åtgärderna kanske borde inriktas på andra orter. Men orsaken till att vi anser det synnerligen befogat att Sundsvall får de antal nya arbetstillfällen som delegationen föreslog är Sundsvalls ställning som centralort för mellersta Norrland och dess betydelse för Västernorrlands län. Detta län kämpar som bekant med stora svårigheter att skaffa nya arbetstillfällen. Tack vare expansionen i Sundsvall har befolkningsminskningen kunnat begränsas, och ett alternativ till flyttning från länets landsbygd till södra och mellersta Sveriges centra har kunnat erbjudas. Men denna expansion torde i rätt stor utsträckning ha varit och torde komma att bli beroende av den statliga lokaliseringspolitikerna.

En ökad statlig verksamhet inom Västernorrlands län är sålunda önskvärd, ja nödvändig, dels därför att länet är i stort behov av nya arbetstillfällen för att kunna bibehålla och helst öka befolkningstal, skatteunderlag och underlag för samhällsservice, dels därför att en lokalisering av statlig förvaltning ökar den yrkesmässiga differentieringen av arbetstillfällena i ett län där skogs- och verkstadsindustri samt jord- och skogsbruk utgör huvudnäringarna, dels därför att de statliga förvaltningarna, som ju inte är konjunktur känsliga, utgör ett värdefullt komplement till en konjunktur känslig industri.

Sundsvall är den enda av regering och utskottsmajoritet föreslagna lokaliseringssorten i länet, varför vi ur länets synpunkt i nuvarande läge måste arbeta för en lokalisering just till Sundsvall av statlig verksamhet. Ur länssynpunkt vore det mycket positivt, om man i det fortsatta arbetet för omlokalisering följde centerns partimotion – motionen 1326 – och reservationen nr 1, där det framhålles att även mindre orter i vårt län såsom Härnösand–Kramfors-området och Örnsköldsvik, borde kunna komma i fråga för lokalisering av sådan verksamhet i framtiden. Vår motion gäller riksförsäkringsverket, och jag vill framhålla att dess efter omorganisationen återstående del – verkets lednings-, planerings- och utredningsfunktioner samt dess besvärsavdelning – med fördel skulle kunna förläggas till Sundsvall.

Till Sundsvall har under de senaste åren Försäkringsbolaget Skandia

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

lokaliserat ett av sina fyra huvudkontor, upprättat genom en utbrytning från Stockholmskontoret. Skandias erfarenheter är mycket goda, och det bör vara av värde att känna till dem när vi diskuterar omlokaliseringar, varför jag med några ord vill beröra dem.

Dels rekryterade Skandia frivillig personal bland sina anställda i Stockholm, dels nyanställdes och utbildades personal i Sundsvall i god tid före det nya kontorets öppnande. Företaget underlättade flyttningen för de anställda genom beviljande av lån för villa- och insatslägenhetsköp. Knappt hälften av dem som önskade flytta från Stockholm kunde antas, och av de 73 som antogs för flyttning till Sundsvall och började tjänstgöra där är det bara fem som hittills har flyttat tillbaka till Stockholm, av trivselskäl och på grund av speciella personliga förhållanden. Bland de fördelar på den nya orten som de anställda nämnde är kortare restider till arbetet, bättre bostadsmiljö och närheten till naturen.

Som en följd av personalens trivsel kunde företaget notera att personalomsättningen var ungefär hälften så stor i Sundsvall som i Stockholm, och likaså var sjukfrånvaron avsevärt lägre. Företaget kunde konstatera god ekonomi på sitt Sundsvallskontor, som hävdade sig väl i jämförelse med företagets tre övriga huvudkontor. De enda kostnader som var högre i Norrland var, naturligt nog, telefon- och resekostnaderna, som ju i stor utsträckning är beroende av den statliga taxepolitiken.

Vi ser hur viktigt det är att uppnå en utjämning i telefonavgifter och kostnader för flyg- och tågbiljetter för olika delar av landet för att därigenom skapa gynnsammare förutsättningar för spridning, inte bara av statlig utan även av kooperativ och privat verksamhet.

Herr talman! Jag har här framhållit att Norrlandslänen har fått en alltför liten andel av de föreslagna omlokaliseringarna. Glädjande nog har utskottsmajoriteten uttalat sig för lokalisering av mynt- och justeringsverket till Söderhamn, och vi får hoppas att TRU kommer till Umeå, vilket tillsammans utgör åtminstone en liten förbättring för Norrland i jämförelse med regeringsförslaget.

Nya arbetstillfällen fordras i Norrland. För att skapa sådana krävs i stor utsträckning statliga insatser i en eller annan form. Låt oss se den i dag föreslagna omlokaliseringen av statlig verksamhet som *en* av de olika åtgärder som samhället måste vidta för att uppnå en bättre regionalpolitisk balans i vårt land!

Herr talman! Jag avstår från yrkande, men jag förutsätter att vid bildandet av nya statliga verk Norrland tillgodoses och att de ytterligare förslag till omlokaliseringar, som skall följa efter denna första etapp, i högre grad skall ge Norrland dess skäligena andel av statsförvaltningen.

Herr WENNERFORS (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olsson i Sundsvall har uppmanat mig att inte hysa några farhågor när det gäller statens personalpensionsverks utflyttning till Sundsvall. Det finns en mängd duktiga människor i Sundsvall, menar herr Olsson i Sundsvall. Jag är helt övertygad om det; jag känner många. Och även om jag inte känner herr Olsson i Sundsvall ännu, förmodar jag att han är en utomordentlig representant för allt duktigt folk i Sundsvall.

Men nu gäller det inte riktigt den saken, herr Olsson, utan det gäller de

specialister, som är anställda vid statens personalpensionsverk och som vid en utflyttning dess värre lämnar detta verk. Man mister alltså på detta verk en mängd duktigt och specialutbildat folk, och det är detta jag beklagar, herr talman.

Herr OLSSON i Sundsvall (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte uttalat mig om duktigheten hos Sundsvallsborna. Däremot har jag sagt att det inte bör bli någon skillnad i duglighet hos ämbetsmännen om verket placeras i Sundsvall. Visserligen kan det uppstå övergångssvårigheter vid en flyttning. Jag känner inte närmare till hur det ligger till i detta fallet, men jag utgår från att flyttningen kommer att förberedas väl och att man i god tid vet vilka anställda som flyttar med och att man också i god tid förser sig med annan kvalificerad arbetskraft i den mån så erfordras.

Att förvaltningar kan drivas med framgång utanför Stockholm är uppenbart. Efter vad jag vet finns redan en del statliga förvaltningar utanför Stockholm, och dessa har – hoppas jag – fungerat till full belåtenhet.

Om vi nu skall tala om Sundsvallsborna känner denna kammare väl till att en av deras representanter lämnade riksdagen för att tillträda tjänsten som generaldirektör för ett statligt verk. Och lika väl som en generaldirektör kan flytta från Sundsvall till Stockholm bör ämbetsmän väl kunna flytta i den andra riktningen.

Herr WENNERFORS (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olsson i Sundsvall missuppfattar mig fortfarande. Det är inte fråga om att det inte skulle finnas lika duktiga människor i Sundsvall som på andra håll i landet. Vad det är fråga om, herr Olsson i Sundsvall, är att de specialutbildade duktiga människorna på personalpensionsverket icke flyttar med till Sundsvall. Det är det som är problemet.

Herr OLSSON i Sundsvall (c) kort genmäle:

Herr talman! En viss personalomsättning förekommer väl även om verken ligger kvar på en och samma ort. De anställda slutar av olika anledningar, t. ex. för att flytta över till andra verksamheter. Framför allt slutar många på grund av pensionering. Alla dessa måste kunna ersättas. Som jag tidigare framhållit måste en utflyttning planeras i så god tid, att man hinner förse verket med den arbetskraft som är erforderlig för att detta skall kunna fungera till full belåtenhet även efter utlokalisering från Stockholm.

Fru LAAG (s):

Herr talman! Den behandling som inrikesutskottet har gett motion nr 1292 från de fyra nordligaste länens s-riksdagsmän visar lyhördhet för våra problem. Jag har emellertid inte för avsikt att gå in på vare sig denna motion eller på propositionen i dess olika delar. Men jag har ändå funnit det angeläget att mot bakgrund dels av den regionalpolitiska debatt som vi redan haft i kammaren, dels med anledning av dagens fråga, som ju

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

är ett uttryck för en konkret regionalpolitisk åtgärd, säga något om de konturer av en ny regionalpolitisk målsättning som kan skönjas, en regionalpolitik som skall skapa likvärdiga sysselsättningsmöjligheter och levnadsvillkor för människor i olika delar av landet. Jag vill också understryka vad utskottet skriver om att man inte enbart genom omlokalisering av statsförvaltning kan bemästra de här problemen.

Då är frågan om kravet på trygghet i omvandlingen kan klaras med nuvarande statliga medel. Näringslivets oförmåga att skapa regional balans är uppenbar. Vårt land riskerar att delas i två hälfter: ett expansivt södra Sverige och ett underindustrialiserat Norrland. Utan att förringa de insatser som görs för ökad trygghet måste vi inse att man med socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska medel inte kan garantera trygghet åt alla människor. De ekonomiska målen om full sysselsättning, stabilt penningvärde, snabb ekonomisk tillväxt och jämvikt i utrikeshandeln har uppnåtts med hjälp av nuvarande politik. Däremot har inte kraven på jämnare inkomstfördelning och trygghet i omvandlingen kunnat realiseras. Detta faktum klarlägger behovet av att tyngdpunkten i nuvarande ekonomi ytterligare förskjuts mot ett starkare samhällsinflytande.

En sådan förskjutning belyses av en jämförelse mellan olika synsätt under den senaste femårsperioden. I exempelvis propositionen nr 52 för 1966 angående riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken m.m. sägs på ett ställe: "Arbetsmarknadspolitiken utgör alltså en viktig gren av den ekonomiska politiken. Dess mål är att åstadkomma och bevara full, produktiv och fritt vald sysselsättning."

Det kan finnas anledning att mot bakgrund av det citerade ställa frågan: Vad menas med fritt vald sysselsättning i dag och insatt i ett regionalpolitiskt sammanhang? Det finns också anledning att fråga, om ekonomisk tillväxt och ökad produktion medför högre levnadsstandard, sett i ett regionalpolitiskt sammanhang.

Dessa långsiktiga målsättningar som uttrycks i propositionen kan stå okritiserade, om vi samtidigt ställer oss frågan huruvida vi har råd med en politik som garanterar trygghet åt alla. Vi kan kanske ge besked, men endast om vi menar att den framtida ekonomiska politiken innefattar insyn och medbestämmanderätt i näringslivet. På sikt ligger måhända tryggheten i förmågan till ständig anpassning. Men en sådan framåtsyftande målsättning gagnar inte dagens problem för arbetaren i skogslänen. För honom är trygghet i omvandlingen ingen verklighet utan en dröm.

Hur debatten i dag har förts in i ett regionalpolitiskt sammanhang, som betyder en annan terminologi och ett påvisande av de målkonflikter som kan uppstå, framgår tydligt om man läser propositionen nr 75 år 1970 angående den regionalpolitiska stödverksamheten. Lokaliseringsutredningens slutsatser refereras där bl. a. på följande sätt: "Vid sin bedömning av frågan om lokaliseringsstödet hittills har bidragit till att utjämna skillnaderna i ekonomisk tillväxttakt, sysselsättning, löner, ekonomisk och social standard mellan å ena sidan stödområdet och å andra sidan landet i övrigt, anför utredningen att några större resultat givetvis inte kan väntas under den korta tid verksamheten pågått." Vidare

anges i samma proposition en rad målkonflikter som uppstår, bl. a. den – för att ge ett exempel – mellan å ena sidan strävan att uppnå snabb ekonomisk tillväxt för landet och å andra sidan ambitionen att häva undersysselsättningen i vissa tillbakagående regioner.

Jag har velat göra dessa jämförelser mellan två propositioner, främst för att belysa de nya krav som kommer att ställas på samhället när det gäller de regionalpolitiska stödåtgärderna. Det kan finnas anledning att påminna om detta just när vi diskuterar en av statens insatser för ökad regional balans och därvid finner att antalet reservationer är stort och att uttalanden mot hela lokaliseringförslaget inte heller saknas.

Om statens ansvar för regionalpolitiken talade alla i den senaste valrörelsen. I dag presenteras ett steg i den politiken, en konkret handling – ett uttryck för en vilja att göra någonting – och man noterar inte bara reservationer utan också motstånd. Om det funnits en samlad vilja i den här frågan hade debattens fokus haft en inriktning också mot de grundläggande principer av vilka utlokaliseringen är en del. Ytterst är detta en fråga om jämlikhet, där jämlikheten skall vara ett uttryck för relationer mellan människor, en känsla av solidaritet och meddelaktighet med drabbade regioner.

Jag vill säga, herr talman, att utskottets skrivning rörande bl. a. motionen 1292 ger uttryck för en sådan känsla, och det är min förhoppning att den viljan skall bli den grund på vilken vi kan bygga en fortsatt statlig regionalpolitik. Men ett ja till en sådan politik kräver konkreta besked om vilka medel vi har för att infria den.

I detta anförande instämde fru Normark och fru Hansson samt herr Wikner (samtliga s).

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Så här i slutet av en lång debatt skall jag avstå från att göra några omfattande principiella uttalanden. Jag vill ändå konstatera värdet av det förslag som föreligger om utflyttning från Stockholm av 6 300 arbetstillfällen.

Men låt mig samtidigt säga att det finns anledning att begränsa inflyttningen till storstadsregionerna, och då framför allt till Storstockholmsregionen, som enligt experterna skall planeras för en ökning av invånarantalet fram till år 2000 med 1 miljon människor. Det innebär en ökning från nuvarande 1,5 miljoner till 2,5 miljoner invånare. Stadshuvsolitikerna här i Stockholm har stora ambitioner och de, liksom en del av riksdagens ledamöter på Stockholmsbänkarna, bör crinras om att det finns en värld också utanför Stockholms hank och stör.

Det finns många områden som behöver få behålla sitt folk och som behöver förstärkning ur sysselsättningssynpunkt. Det finns anledning att framhålla att dessa områden, som i dag kämpar med den regionala obalansen, behöver få en ökad andel av befolkningsökningen i riket. Den inflyttning till Stockholmsregionen som man planerar medför en omfattande utbyggnad av serviceanordningarna för att befolkningsökningen skall kunna klaras, medan i stora delar av landet i övrigt frågan är hur man skall kunna utnyttja redan befintlig service – man har överkapacitet

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

på grund av omflyttningen.

Herr talman! Från dessa allmänna reflexioner vill jag sedan gå över till att säga några ord med anledning av motionen 1295 angående utlokalisering av skogshögskolan till Umeå. Motionen är undertecknad av representanter för fyra partier från olika delar av landet. I motionen framhålles att den väsentligaste delen av hela skogshögskolans verksamhet är forskning, som tar ca 80 procent av skogshögskolans budget i anspråk. Detta är en följd av att skogshögskolan är den enda statliga forskningsinstitutionen för skogsbruket i vårt land. Forskningens betydelse för denna näring är vi alla medvetna om. Vi är också medvetna om skogens betydelse för vårt näringsliv — inte minst för vår exportindustri. Forskningen på skogsbrukets område sker på bred bas och i olika delar av landet. Skogshögskolan har en avdelning i Garpenberg i södra Dalarna med ca 25 tjänster. Där ligger första årskursen av jägmästarutbildningen, men där bedrivs också en viss forskning, främst inom ämnet skogsteknik. Det föreligger från skogshögskolans sida planer på en fortsatt utflyttning av lämpliga forskningsenheter till detta ur klimat- och terrängsynpunkt lämpliga område.

Skogshögskolan har också nyligen fått en forskningsfilial i Umeå. Vidare finns utöver vad jag här har redovisat fem försöksparker i riket, nämligen Tönnersjöheden i Hallands län, Bogesund i Stockholms län, Siljansfors i Kopparbergs län, Kulbäcksliden-Svartberget i Västerbottens län och Ätnarova i Norrbottens län. Utöver detta finns också ett stort antal fasta försöksfält och provytteförsök för avkommeprövning m. m. utspridda över hela landet. Huvuddelen av verksamheten ligger i södra Sverige, där de klimatiska förutsättningarna för att få snabba resultat är gynnsammast. En betydande del av dessa fältförsök kan, som jag sade, med hänsyn till de klimatiska förhållandena av biologiska skäl över huvud taget inte heller utföras på annat håll i landet.

Som exempel på de skogliga försökens utspridning i landet skall jag här bara med några siffror redovisa fördelningen i dag. I södra Sverige finns 278 försöksfält av detta slag, i mellersta Sverige 65 och i norra Sverige 47. Det ger en bild av hur fördelningen är i dag på detta forskningsområde.

En betydande del av skogshögskolans forskningsverksamhet är arealbunden, vilket kräver, som det har uttryckts, närhet till objektet. Den sydliga tyngdpunkten för såväl produktion som forskningsproblem beror som jag sagt, och jag vill betona det igen, ytterst på klimatiska och biologiska faktorer. Vilka faktorer är det då som främst kommer in i bilden? Man kan närmast peka på följande:

1. Barrträdens vegetationsperiod är i nordligaste Sverige endast hälften så lång som i Sydsverige. I Nordsverige har man en sen vår och en tidig höst, och det hjälper inte att midnattssolen lyser under den korta sommar man har där. Man har ändock söderut en betydligt längre vegetationsperiod.

2. Tall från Syd- och Mellansverige skulle vid fältförsök i övre Norrland skadas hårt av frost och snöskytte.

3. En jordmån behöver 40–60 år för att utbildas i södra Sverige men 300–800 år i norra delen av landet. Detta påverkar också de nödvändiga

markförändringsstudier, som man vill ha resultat av inom rimlig tid.

4. Rotröten – inte minst i granskogen – åsamkar landet stora förluster. Tyvärr förekommer dessa problem främst i södra Sverige och måste studeras där.

5. Som en följd av problemen i Syd- och Mellansverige på det lokala planet med motståndskraften mot sjukdomar bedrivs den största delen av resistensforskningen och resistensprövningen i dag där.

6. De större insektsskadorna uppträder till dominerande del i södra Sverige, och de allvarliga skadorna ökar av flera skäl kraftigt i denna landsdel, bl. a. som herr Turesson sade här på grund av ändrade transportförhållanden.

En annan uppgift som ger belysning åt denna fråga är att vid skogshögskolan varje år insamlas ca 25 000 prover. Många av dessa är av sådan natur att transporten till provningslaboratorierna måste ske i kylboxförpackningar. Proverna måste trots detta nå laboratorierna inom tio timmar, vilket redan nu vällar stora svårigheter trots att man i södra och mellersta Sverige har välbelägna forskningscentra.

Miljövårdsproblemen och ekologiska studier över huvud taget har väsentligt större såväl samhällelig som näringspolitisk vikt i de södra och mellersta delarna av landet enär markanvändningen är intensivare och befolkningstrycket är starkare.

Ytterligare ett skäl som man kan anföra är den långa tiden mellan sådd och skörd på skogsområdet, vilken gör att forskningsverksamheten i fält i hög grad är bunden till redan anlagda försök på givna lokaler.

Jag kan vidare peka på de skogsgenetiska försöken. Man har på Bogesunds försökspark vid Röske ett unikt ympträdsmaterial. Där finns dels mellan- och sydsvenskt material, dels också mellaneuropeiskt trädmateriel, och den försöksverksamheten kan av klimatskäl inte drivas längre norrut. Därutöver må här nämnas att vid skogshögskolan finns en för den genetiska och fysiologiska forskningen nybyggd fytotron, dvs. en anläggning med kontrollerbara klimatrum. Kostnaderna för uppförande av en sådan anläggning uppgår i dagens penningvärde till minst 8 miljoner kronor.

Sedan är det självklart att det norrländska skogsbruket har en rad problem som man behöver forska i och som motiverar särskilda forskningsinsatser och forskningsprojekt också i dessa områden. Redan det norrländska näringslivets ensidighet föranleder att en av de viktigaste basnäringarna – skogsbruket – genom forskning måste ges bästa möjliga utvecklingspotential. Det innebär också att den skogliga forskningen i Norrland bör ha en mycket betydande andel av de totala forskningsresurserna. Denna forskningsinsats måste inriktas på följande frågor:

1. Hur man skall klara skogsförnyringen, särskilt i de norrländska höjdlägena. Det är av utomordentlig vikt att man där kan få den mogna skogen ersatt med ny skog, att man kan få en högre omsättningsförmåga och därmed också skapa ett bättre sysselsättningsunderlag.

2. Snöskytte och rotmurkla utgör exempel på skadesvampar som härjar svårt i plant- och ungskogarna i Norrland.

3. Man har bekymmer med skogsdriften på de marginella skogsmarkerna, där rotvärdet ligger nära noll. I många områden ligger det redan på

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

noll, och det kräver speciella undersökningar och insatser.

4. Man måste få fram en resistensforskning och avkommeprövning, exempelvis med avseende på köldkänslighet, som är av särskild vikt just i barrskogens norra utbredningszon.

Detta har lett till att skogshögskolan sedan några år har ett forskningscentrum i Umeå, och högskolan har i sina äskanden under senare år med hög prioritet begärt flera nya forskningstjänster för komplettering och utvidgning, men tyvärr har dessa önskemål hittills inte blivit beaktade. Det har gjort att vi i den motion som jag nämnt har begärt att detta forskningscentrum snarast skall förstärkas. Vi motionärer har följt upp detta genom att i motionen i en första omgång hävda att man skulle flytta 82 av skogshögskolans tjänster till Umeå, varav 9 tjänster på professorsnivå och övriga tjänster utgörande basorganisation för bl. a. jägmästarutbildningen.

Vi bedömer det nämligen på det sättet, med hänvisning till vad jag här har anfört, att forskningens betydelse bör bli ytterligare belyst. Från den utgångspunkten har vi sagt oss att det behövs en översyn av högskolans organisation och verksamhet, framför allt i fråga om forskningen och hur man skall kunna klara den på ett hyfsat sätt. Vi har sagt: Låt oss få en sådan utredning och få den så snabbt utförd att man kan förelägga 1972 års riksdag förslag om den framtida skogshögskolans organisation och belägenhet. Det behövs för att kunna tillfredsställa de anspråk som ställs på skogsforskningen i detta land.

Utskottet har ändock kommit fram till ett avstyrkande av motionen och bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Det är intressant att ta del av den tveksamhet som präglar utskottets skrivning rörande vår motion på det här området. Utskottet säger att det "har ingående prövat frågan om skogshögskolans förläggning och har därvid stannat för att en förläggning till Umeå bör kunna godtas". Lägg märke till ordalydelsen "bör kunna godtas"! Därefter anför utskottet: "Vid detta ställningstagande har utskottet dock utgått från att modifikationer i lokaliseringsfrågan kan bli nödvändiga dels med hänsyn till högskolans möjligheter att bedriva forskning i södra och mellersta Sverige och dels med hänsyn till den framtida organisationen av undervisningen. Utskottet förutsätter att dessa frågor närmare penetreras vid den fortsatta prövningen av ärendet." Vidare säger man – och ansluter sig där till departementschefen – att högskolans avdelning i Garpenberg i södra Dalarna bör byggas ut och kan byggas ut om det visar sig lämpligt.

När man läst denna motivering från utskottet frågar man sig av vilken anledning utskottet inte kunnat biträda motionen utan i stället kommit fram till ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, nämligen att man utan reservationer skulle förlägga skogshögskolan till Umeå utan att ta hänsyn till de forskningsobjekt som det ändå rör sig om. Till detta skall ytterligare ett skäl anföras, vilket talar för vår motion, nämligen att utskottet informerats och under hand fått uppgifter om att det inom skogshögskolans styrelse i samverkan med representanter för skogsindustrin pågår en utredning om skogshögskolans framtida organisation. Denna utredning borde rimligen ha kunnat få slutföras innan slutlig ställning tas till lokalisering av forskningsverksamheten inom skogshög-

skolan. Det talar för, menar jag, att man skulle ha följt vad motionen föreslagit, nämligen ett beslut i dag om en förflyttning av ett antal tjänster, närmare bestämt 82, till Umeå och i övrigt en översyn av forskningsuppgifterna på ett sådant sätt att man skulle ha kunnat få ett förslag till nästa års riksdag.

Vad jag här anfört, herr talman, ligger i linje med reservationen 8 till utskottets betänkande, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 8 i fråga om skogshögskolans framtid.

Herr DOCKERED (c):

Herr talman! Trots att dagen har fortskridit så långt finns det allttjämt flera talare anmälda. Jag skall därför söka koncentrera mig. Jag har skrivit på motionen 1295 som herr Carlsson i Vikmanshyttan åberopade, och jag vill instämma med honom. Vi är mycket oroliga om hela skogshögskolan lägges för långt från södra Sverige. I södra Sverige bör finnas en forskningsstation med hänsyn till skogens betydelse i denna landsdel. Detta vill jag säga utan att jag därför tror, som herr Fagerlund förutsatte, att vi lever på hästdroskornas tid. Klimatet, zoologiska och biologiska verkligheter etc. ger oss anledning till oro om forskningsinstitutet läggs för långt bort.

Jag vill därför yrka bifall till reservationen 8 som herr Eric Carlsson också yrkade bifall till.

Jag har vidare, herr talman, tillsammans med herr Wirmark lämnat en motion om att förlägga luftfartsverkets centrala ledning till Arlanda – motionen har nr 1294 – i stället för att som propositionen föreslagit lägga den till Norrköping.

Jag vill understryka att denna motion inte är föranledd av omsorgen om en lokalisering till den egna bygden. Intresset är en god funktion i verket. Herr Nordgren har tidigare framhållit att kostnaden för flygverksamheten bör hållas nere. I jämförelse med utlandet hankar luftfarten i vårt land efter. Som SAS och Linjeflyg anger i sina remissvar är kontakten med kunderna viktig för luftfartsverket.

Nu har ju utskottet – det är ganska intressant – knippat ihop luftfartsverket med en hel del andra institutioner. Man har angivit personalpensionsverket, provningsanstalten och luftfartsverket. Utskottet säger att bl. a. de skäl som vi anfört i vår motion om luftfartsverket inte övertygat utskottet om att utflyttningen inte skulle vara möjlig att genomföra. Visst är det möjligt att genomföra en utflyttning, men vi är inte övertygade om att utflyttningen är riktig.

Luftfartsverket har också en helt annan syn på problemen. Verket har uppvaktat utskottet med anledning av vår motion och stöttat upp denna. Jag vill citera ur verkets sammanfattande punkter:

”1) Luftfartsverket är i hög grad decentraliserat. Av cirka 1 300 anställda tillhör cirka 1 000 decentraliserade enheter, flygplatsförvaltningar och besiktningskontor. För effektivt arbete inom verket är nära kontakt med dessa enheter nödvändig. En lokalisering till Norrköping skulle omöjliggöra den nära kontakt som erfordras. Flyttning till Arlanda ger däremot allra bästa kontaktmöjligheter.

2) Verkets kontakter med statliga myndigheter och olika institutioner

försvåras markant vid flyttning till Norrköping men kan utan större olägenheter upprätthållas vid flyttning till Arlanda.

3) Verket behöver ha nära kontakt med de större flygföretagen, vilka samtliga finnas på Bromma eller Arlanda. Detta kontaktbehov kan vid lokalisering till Arlanda tillgodoses utan större uppoffring av tid och kostnader. SAS och LIN har starkt understrukit detta kontaktbehov.”

Jag vill understryka att jag anser att luftfartsverket bör finnas vid vår storflygplats. En förläggning till Norrköping är om inte omöjlig så dock felaktig, och jag fruktar, herr talman, att den blir så felaktig att den kommer att negativt påverka flygverksamheten i landet.

Jag yrkar bifall till reservationen 2 under punkten 3 i inrikesutskottets betänkande nr 15.

Herr HENRIKSON (s):

Herr talman! Någon sade tidigare i dag att det beslut som riksdagen nu går att fatta kan betraktas som ett historiskt beslut. Då är väl också den diskussion som föregår beslutet historisk. Jag är medveten om att de flesta synpunkter som kan läggas på ämnet redan är anförda, och jag skall därför endast beröra en fråga som tidigare har varit föremål för viss diskussion.

Inrikesutskottet har på samtliga punkter utom två ställt sig bakom regeringens förslag angående omlokalisering av viss statlig verksamhet. De två undantagen är dels utlokaliseringen av TRU-kommitténs produktionsenhet och delar av Sveriges Radios utbildningsenhet, dels placeringen av mynt- och justeringsverkets mynt- och medaljtillverkning. Jag avser att uteslutande uppehålla mig vid den första delen, alltså frågan om TRU-kommitténs placering.

Som bekant frångick regeringen delegationens förslag på den punkten och föreslår i propositionen att TRU-kommitténs produktionsenhet skall förläggas till Norrköping. Man har därvid tydligen tagit intryck av bl. a. Sveriges Radios remissyttrande över delegationens förslag om en förläggning till Umeå. Sveriges Radio framhåller att en lokalisering till en ort närmare Stockholm är att föredra. I Sveriges Radios remissyttrande framhålls också att man ser det som värdefullt att det finns tillgång till högre utbildning och forskning på orten i fråga. Av orter med rimlig närhet till Stockholm nämner Sveriges Radio Örebro och Norrköping-Linköping. Man räknar då också med att Sveriges Radios utbildningsenhet placeras på samma ort som TRU-kommittén. I sammanhanget har också framhållits önskvärdheten av att tillgång till högre teknisk utbildning finns på lokaliseringsorten. Närheten mellan Norrköping och Linköping gör att de sålunda uppställda önskemålen kan tillgodoses vid en lokalisering till Norrköping.

Lokalfrågorna är naturligtvis viktiga oavsett vilken ort som väljs. Som framgår av propositionen förestår en nybyggnad av radio-TV-hus i Norrköping. Man räknar med att det huset skall vara i drift budgetåret 1972/73. TRU-kommittén påpekar att dess lokalsituation är så prekär att behovet av en flyttning från de nuvarande lokalerna är överhängande. Det borde då, förefaller det mig, vara naturligt att en samordning sker vid projekteringen av byggnationen i Norrköping så att TRU-kommitténs

lokalbehov tillgodoses i det sammanhanget. Viss ekonomisk vinst borde därvid kunna göras. Till detta bör läggas att Norrköping kommer att bli s. k. regioncentral inom ramen för Sveriges Radios verksamhet.

Inrikesutskottet anför i sitt betänkande på denna punkt: "De regionalpolitiska skälen är otvivelaktigt tyngre för lokalisering till Umeå än för Norrköping." Några motiv för det uttalandet anføres inte av utskottet. Jag misstänker att utskottet vid sin bedömning och sin skrivning varit rovt för den debatt som pågår om förhållandena i Norrland allmänt sett. Jag tillhör nu dem som menar att vi har anledning att på allt sätt stödja aktiviteter för ökad sysselsättning i Norrland, men det hindrar inte att man bör ha klart för sig att det kan finnas problem av likartad natur i andra delar av landet.

Det torde för de flesta vara bekant – naturligtvis också för inrikesutskottet – att Norrköping tillhör de allra hårdast drabbade orterna i landet när det gäller strukturförändringarna inom industrin. Textilkrisen satte spår som man har känningar av ännu. Jag menar självfallet inte att TRU-kommitténs placering i Norrköping omedelbart skulle komma att förändra den situationen. På sikt kommer den dock att väsentligt medverka till att förbättra förhållandena.

Ledamoten av inrikesutskottet herr Rimås borde ha haft en naturlig uppgift inom utskottet att vid behandlingen av den här frågan informera utskottet om de förhållanden som råder i Norrköping. Jag lyssnade med intresse på herr Rimås' huvudanförande tidigare i dag, och jag noterade att han förbigick den frågan med tystnad; man kanske kan säga att det var en talande tystnad.

För övrigt följde jag det meningsutbyte som förekom mellan fröken Bergegren och herr Rimås just om den här delen av utskottets betänkande. Det förefaller som om herr Rimås' svar till fröken Bergegren i hög grad är en efterhandskonstruktion, när han säger att han är övertygad om att den utredning, som utskottet föreslår ytterligare skall ske på den här punkten, kommer att peka på Norrköping. Jag tror också att det kommer att bli på det sättet. Men, herr Rimås, det var ju så – det har utskottets vice ordförande herr Fagerlund upplyst kammaren om – att vid den första omröstningen i utskottet hamnade socialdemokraterna i minoritet just på den här punkten. Enkel matematik säger oss alla att om herr Rimås vid det tillfället velat stödja en utlokalisering av TRU-kommittén till Norrköping, så hade förhållandet blivit det omvända, dvs. det hade blivit en majoritet inom utskottet för placering i Norrköping.

Herr Rimås citerar också en mening i utskottsbetänkandet och säger att den skulle uttrycka hans alldeles speciella uppfattning i denna fråga. Jag förutsätter att herr Rimås på den här punkten delar övriga utskottsledamöters uppfattning när man skriver, som jag inledningsvis citerade, att skäl talar för att Umeå i första hand bör komma i fråga.

Utskottet har anfört ytterligare ett skäl som man anser talar till Umeås fördel, nämligen möjligheterna till samarbete med universitetet och annan högre utbildning. Jag anser att de i och för sig motiverade önskemålen på det området väl kan tillgodoses vid en lokalisering till Norrköping genom närheten till Linköping.

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Inrikesutskottet förordar nu ett uppskov med det definitiva ställningstagandet i lokaliseringsfrågan för TRU och anser att frågan bör ytterligare utredas. Även om utskottets skrivning pekar i viss riktning vill jag tolka den så att utredningen kommer att ske helt förutsättningslöst. Jag räknar då med, som jag redan har sagt, att utredningen kommer att visa att den ur olika synpunkter mest lämpliga orten för TRU-kommitténs lokalisering är Norrköping.

Jag nöjer mig med de här orden om en detalj i sammanhanget och har ingen anledning att ge mig in på frågan i stort, som ju så många andra belyst på ett förtjänstfullt sätt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till det av fröken Bergegren tidigare ställda yrkandet i den fråga som jag här har berört.

I detta anförande instämde herr Runesson (s).

Herr RIMÅS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Egentligen skulle jag kunna svara herr Henrikson med att bara hänvisa till replikväxlingen – mellan mig och fröken Bergegren bl. a. – där jag motiverade mitt ställningstagande. När han upprepar ungefär detsamma som hon sade finns ju inte anledning att jag fördenskuil upprepar vad jag sade då.

Det är kanske ett par saker som var nya. Herr Henrikson utgår ifrån att utskottet skulle leva i total okunnighet om hur situationen är i Norrköping. Jag skall inte yttra mig om hans betygsättning av utskottets kompetens och förmåga att tränga in i de ärenden som det har att behandla – den får väl stå för herr Henriksons räkning. Men det förvånar mig något att herr Henrikson har så litet förtroende för departementschefens bedömningar. Om han efter remissyttrandena ändrade lokaliseringsorten från Umeå till Norrköping, så måste det enligt den slutsats som herr Henrikson nu drar vara väldigt dåligt underbyggda skäl till ändringen eftersom de inte tål att en utredning granskar dem. Hållbarheten av hans egen argumentering till Norrköpings fördel är väl i så fall lika svag.

Sedan vill jag bara säga att under tiden som vi behandlade den här frågan i utskottet – alldeles i slutskedet när vi var praktiskt taget färdiga – kom betänkandet om TRU:s framtida organisation. Och det var inget enigt betänkande – generaldirektör Orring har där ett, som jag tycker, mycket kraftigt underbyggt särskilt yttrande, i vilket han starkt kritiserar de bedömningar som utredningen har gjort och som betänkandet innehåller.

Det är egentligen en rätt mystisk diskussion vi för på östgötabanken. Vi diskuterar om en organisation som håller på med försöksverksamhet och vars framtida utformning nu, efter en utredning som har framlagts, skall bestämmas. Vi vet alltså inte ens om den blir sådan som den nu är – och då skall vi inte kunna gå med på att man ser litet närmare på saken och i det större sammanhanget tar in också frågan om lokaliseringen.

Herr HENRIKSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Dåliga argument blir ju inte bättre därför att de

upprepas gång på gång.

Jag vidhåller, herr Rimås, att det i hög grad här är fråga om en efterhandskonstruktion. Vi skulle i dag såvitt jag förstår inom utskottet ha kunnat konstatera en majoritet som också på den här punkten hade följt departementschefens förslag. När herr Rimås talar om att jag skulle ha dåligt förtroende för departementschefen, så vet jag inte vad han bygger sin uppfattning på. Ingenting som jag här tidigare har sagt ger vid handen att det skulle finnas ett bristande förtroende från min sida gentemot departementschefen. Det förefaller vara alldeles tvärtom, att herr Rimås har behov av ytterligare utredning för att bli övertygad om att departementschefens förslag på den här punkten är hållbart och ett förslag som riksdagen borde kunna ställa sig bakom.

Herr RIMÅS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Slutsatsen att herr Henrikson inte litar på departementschefens bedömning drog jag helt enkelt därav att herr Henrikson tycks vara livrädd för att man skall få utreda den här saken ytterligare. Jag har förut sagt i mina repliker att här råder olika uppfattningar mellan Norrlandsintressena och — om vi så skall säga — östgötaintressena i det här fallet. Det bör man få titta närmare på — det är alls inte något orimligt ställningstagande.

Sedan talar herr Henrikson om att det berodde på mig hur majoriteten skulle bli i utskottet. Ja, men hur hade majoriteten blivit här i kammaren? Det vet vi ingenting om. Genom den kompromiss som vi uppnådde i utskottet kunde vi ju slippa undan — det gör vi inte nu, eftersom herr Henrikson yrkar på att vi skall votera om den saken också — att votera direkt mellan Umeå och Norrköping, med risk för att Umeå kanske hade vunnit och Norrköping inte alls haft någon chans. Enligt den här upplägningen har Norrköping fortfarande kvar sin chans, om vi nu skall hålla på och diskutera bypolitiken här en stund till.

Herr HENRIKSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Det här med bypolitik är naturligtvis en oerhört känslig sak, och jag vet ju att herr Rimås tidigare i dag har blivit betygsatt i just den frågan, där det sades att han inte ägnade sig åt bypolitik.

Nu förefaller det mig emellertid vara så — om vi skall hålla oss till sakfrågan, herr Rimås — att Norrköping är i en sådan situation att det fanns all anledning att stödja Kungl. Maj:ts förslag även på den här punkten, utan att det därför skulle kunna hänföras till bypolitik.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (c):

Herr talman! Efter den långa debatt som har förevarit i den här frågan skall jag verkligen inte ta kammarens tid i anspråk för något längre anförande, och av det skälet skall jag inte heller ta upp någon debatt om något av vad som har sagts tidigare i dag.

Jag kan fatta mig kort redan av det skälet att den motion som jag skall tala något för är tillstyrkt av inrikesutskottets majoritet, och jag hoppas att riksdagen nu också skall följa utskottets hemställan. Det gäller här utlokaliseringen av mynt- och justeringsverket, som jag i motionen 1320

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

har hemställt skall lokaliseras till Söderhamn. I valet mellan Eskilstuna och Söderhamn har majoriteten i utskottet stannat för Söderhamn, och utan att göra några som helst jämförelser anser jag att detta ställningstagande är helt riktigt. Dessutom står det i överensstämmelse med den målsättning som ligger till grund för utflyttningen av nu aktuella statliga verk och myndigheter.

Söderhamn tillhör stödområdet och fyller väl kravet på regionalpolitiska insatser. Staden har också tillfredsställande samhällsfunktioner i övrigt när det gäller service, god arbetsmiljö, goda kommunikationer m. m. Den samhällsekonomiska vinsten ligger i en bättre balanserad regional utveckling.

Lokaliseringsdelegationen har i sitt yttrande understrukit att lokalisering av central statlig verksamhet bör användas som ett led i de regionalpolitiska strävandena. Delegationen fäster särskild vikt vid de positiva effekter som en omlokalisering kan medföra för den mottagande orten och regionen. Dessa allmänt uttalade mål uppfyller Söderhamn som mottagningsort för mynt- och justeringsverket. Det är ingalunda någon landsförvisning för ett statligt verk att bli placerat i Söderhamn. Den privata industrin har tidigare observerat Söderhamn som lämplig lokaliseringsort. Här kan särskilt nämnas LM Ericsson och Kockums. Beträffande arbetsmiljö och trivsel i övrigt fyller Söderhamn också de uppställda kraven.

Även om sysselsättningseffekterna inte blir särskilt stora genom en flyttning av mynt- och justeringsverket till Söderhamn är lokaliseringen ändå välkommen på en ort som har undersysselsättning. Till detta skall också läggas den tillväxtbefrämjande stimulans som ligger i varje tillskott av nya arbetstillfällen. Härigenom blir orten också mera attraktiv för andra företag och tillföres på det sättet växtkraft, som så småningom ger orten en differentierad företagsstruktur och arbetsmarknad som uppfyller den lokaliseringens politiska målsättning som man har för en huvudort för näringsliv och kvalificerad service.

Söderhamn har alla förutsättningar att utvecklas som ett tillväxtcentrum i södra Hälsingland, och därför är mynt- och justeringsverket ett värdefullt tillskott till det näringsliv som redan finns där. Ett sådant beslut i dag ligger helt i linje med de uttalanden som riksdagen gjort både 1969 och 1970 beträffande mynt- och justeringsverkets förflyttning till Söderhamn, och jag hoppas att riksdagen nu är beredd att ta det definitiva beslutet för Söderhamn i denna fråga.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i punkten 21.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr SJÖNELL (c):

Herr talman! I motionen 1304, undertecknad av mig och representanter för alla de övriga demokratiska partierna, föreslås återförvisning av hela detta ärende och som en konsekvens härav avslag på propositionen 29. Anledningen till detta ställningstagande från min sida är ingalunda,

som det har gjorts gällande på sina håll sedan motionen väcktes, att jag skulle vara motståndare till den bärande idén inom mitt parti, nämligen decentralisering. Som bekant ingår i decentraliseringen utflyttning av statlig verksamhet från i första hand Stockholmsområdet som ett bärande moment. Tvärtom anser jag, herr talman, att utflyttning av statlig verksamhet är nödvändig för att vi skall få någon regionalpolitisk balans. Det går icke att stillatigande äse den utveckling som varit på gång alltför länge med den fruktansvärda överhettningen inom i första hand Stockholmsområdet och motsvarande uttunning av olika samhällsfunktioner runt om i det svenska samhället. Anledningen är helt enkelt att man enligt min mening inte kan göra ett så viktigt, i samhällsstrukturen och i berörd personals personliga förhållanden så genomgripande ingrepp som den nu föreslagna utlokaliseringen utan att ett så väsentligt beslut grundas på en verklig utredning. Propositionen följer ju på praktiskt taget alla punkter nästan identiskt den Sjönanderska utredningen. Jag anser att det Sjönanderska aktstycket icke på något sätt fyller kraven på en seriöst menad och objektivt riktig utredning. Det måste därför underkännas. Det skulle, herr talman, ta alltför lång tid om jag här skulle ge mig till att påtala och analysera alla brister som den utredningen har. Jag skall inskränka mig till några enstaka punkter, som jag anser vara väsentliga.

Det räcker att påpeka att man uppenbarligen från denna utrednings sida – och därmed också i propositionen – har negligerat viktiga synpunkter på just statliga ämbetsverks lokalisering, som experter – vilka har sysslat med de här frågorna i många år – har framfört i debatten. En sådan uppmärksammas och välkänd expertgrupp som finns i arbete och som jag vill nämna är expertgruppen för regional utredningsverksamhet, den s. k. ERU-gruppen. ERU-gruppen har bl. a. framfört invändningar mot tanken på att hela ämbetsverk och grupper av ämbetsverk på en gång och i ett sammanhang skulle flyttas ut. Man har i stället föreslagit att funktioner av ämbetsverk, funktioner av den samhälleliga statliga verksamheten och sektorer av denna verksamhet skulle utflyttas och utlokaliseras från Stockholmsområdet. En sådan metod står, herr talman, i väsentligt mycket bättre överensstämmelse med den decentraliseringsidé som jag och mitt parti så ivrigt förfäktar.

En annan mycket väsentlig brist i utredningen och propositionen är att några verkligt noggranna samhällsekonomiska kalkyler i detta sammanhang inte har gjorts, och sådana måste självfallet göras. De lapidariska siffror som har presenterats i den Sjönanderska utredningen kan över huvud taget inte förtjäna benämningen kalkyler. De kan inte ge någon vägledning i denna utomordentligt viktiga sak, en vägledning som riksdagen bör ha rätt att få.

Det finns ytterligare en, mycket väsentlig insats som borde ha gjorts men som inte gjorts: man har inte gjort några omsorgsfulla kontakt- och arbetsstudier hos de berörda myndigheterna. Om man hade bekvämat sig till att göra det – det är bara en del men en viktig sådan i ett seriöst utredningsarbete – hade man säkerligen förutom andra positiva följder också fått personalen med på noterna, fått personalen aktivt intresserad av hela projektet, fått personalen inställd på att hjälpa till att få så gynnsamma effekter som möjligt av hela detta utflyttningsprojekt. Vad

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

har man nått, herr talman? Man har nått precis motsatsen. Man har fått personalen, nära nog som en man, emot sig genom att man på ett upprörande sätt – jag tvekar inte att säga det – har nonchalerat elementära företagsdemokratiska skyldigheter just när det gäller att ha kontakter och höra den berörda personalens mening. Personalen betraktar sig nu som mer eller mindre våldförd och över huvud taget som omyndigförklarad, eftersom man inte fått vara med och framföra sina synpunkter, som säkerligen hade varit utomordentligt värdefulla och som skulle ha kunnat underlätta det hela och fått saken att löpa på ett smidigt och förnämligt sätt. Jag skall inte, herr talman, utveckla det här temat vidare. Jag har väckt motionen – och, som sagt, fått medmotionärer från de fyra demokratiska partierna med mig – av två huvudskäl, som jag redovisar för min personliga del.

Jag reagerar och protesterar mot att sådana här ingripanden och förändringar i samhällsstrukturen, som framför allt av regionalpolitiska skäl är nödvändiga, grundas på ett utredningsmässigt undermåligt aktstycke – det Sjönanderska betänkandet. Jag reagerar lika starkt mot att en av mitt partis centrala idéer – decentraliseringstanken – skall förfuskas på ett sådant sätt som här sker. Man kan skicka ut många tusen byråsekreterare runt om här i landet utan att det väsentliga elementet i decentraliseringstanken förs ett enda tuppffjät närmare målet, nämligen att decentralisera makten och maktfunktionerna. Hur många byråsekreterare och likställda man än skickar ut, så finns likafullt makten kvar i kanslihuset och finansdepartementet. Vad jag vill och vad vårt parti yrkat på i alla möjliga sammanhang är att maktfunktionerna skall decentraliseras och läggas på länsplanet, på det kommunala planet och över huvud taget på regionala organisationer. Då först når vi en verklig decentralisering.

Jag har alltså, herr talman, i den här motionen begärt – och det gör jag nu också – återförvisning av hela ärendet för att få en riktig utredning gjord, en utredning som kan utgöra underlag för en bättre, en mer meningsfull och mer effektiv decentralisering av den statliga verksamheten.

Jag yrkar, herr talman, bifall till motionen 1304.

I detta anförande instämde herr Wiklund i Stockholm (fp).

Herr FAGERLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte ta upp allt vad herr Sjönell säger om hur dålig den här utredningen är och om att den inte borde ligga till grund för det beslut som utskottet nu föreslår riksdagen att fatta. Men det är en sak i herr Sjönell's anförande som jag vill poängtera. Han säger att hans partis bärande tanke när det gäller decentraliseringen har förfuskats genom den här propositionen. Jag noterar då att hans partis representanter i utskottet förfuskas den här idén genom att tillstyrka propositionen och ställa sig bakom utskottsbetänkandet. Tydligt är herr Sjönell ganska ensam om uppfattningen att denna idé skulle ha förfuskats. Jag noterar det!

Låt mig till slut bara påpeka att det är en läpparnas bekännelse när

herr Sjönell säger att han vill ha en decentralisering och samtidigt kommer med det här förslaget.

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Herr SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte mycket att tillägga. Om ett sådant här viktigt beslut skall genomföras och decentraliseringstanken föras ut till meningsfylld verklighet, så måste beslutet grundas på goda och objektiva och icke undermåliga utredningar.

Vad det gäller att jag hänger mig till endast läpparnas bekännelse i en för mig central ideologisk fråga är det en anklagelse som jag inte har anledning att bemöta.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Bland de verk och institutioner som föreslås utflyttade från Stockholm befinner sig även statens institut för byggnadsforskning. Detta institut skiljer sig från de övriga genom att det inte har några fasta tjänster. Många av institutets medhjälpare deltar också i universitetsutbildning och teknisk högskoleutbildning. Detta förhållande motiverar att förlägningsorten är en universitetsstad. Ur lokaliseringssynpunkt kan detta emellertid inte tillgodoses. Det gäller då att komma så nära en sådan som möjligt. Den föreslagna placeringsorten – Gävle – tillgodoser inte detta krav. Däremot är Borås den lämpligaste orten med hänsyn till närheten till Göteborg. Med den motorväg mellan dessa städer som för närvarande håller på att byggas ut blir restiden mycket kort. Vidare har institutet ofta förekommande kontakter med utlandet. Dessa kan också lätt upprätthållas genom tillkomsten av det nya Härrydafältet. Fortfarande vet man inte något om var de för institutet särskilt viktiga verken kommer att hamna när det blir fråga om ytterligare utflyttning, eftersom dessa verk alltså ligger kvar i Stockholm. Därför menar vi, några stycken motionärer, att det vore lämpligt att denna utflyttning skedde till Borås. Det har också visat sig att det finns ett mycket stort intresse för detta bland dem som arbetar inom detta institut.

Med hänvisning till bl. a. dessa synpunkter har vi i motionen 1336 föreslagit att institutet måtte förläggas till Borås, som har stora möjligheter att ta emot en sådan här statlig verksamhet. Men denna stad har i den förevarande propositionen ihågkommit mycket litet. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till motionen 1336.

I detta anförande instämde herrar Persson i Heden (c) och Ernulf (fp).

Fru HÖRNLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! I mitt första inlägg i dag konstaterade jag att de lokalpatriotiska synpunkterna inte hade fått något påtagligt utrymme i utskottsarbetet, utan vi har försökt att bedöma frågorna ur ett vidare perspektiv. Det kan kanske vara frestande att yrka bifall till en motion, som upptar förslag om ytterligare objekt till den egna regionen, men jag tycker att herr Magnusson i Borås skall ha två saker i minnet.

För det första fanns inte Borås med i det första förslaget, dvs. delegationens förslag, men i propositionen har vi fått dels provnings-

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

anstalten, dels en bibliotekshögskola. Vi i Borås har chansen att få vara med även i fortsättningen. För det andra skulle jag absolut inte vilja vara med om att ta ifrån Gävle något av de verk som har kommit Gävle till del. Även Gävle är ju faktiskt beläget i Norrland. Jag förstår att herr Magnusson är mindre känslig på den punkten än vad jag är, men jag tycker i varje fall att herr Magnusson borde vara tacksam för att Borås genom Kungl. Maj:ts förslag erkänns såsom ett storstadsalternativ. Det är av mycket stor betydelse för Boråsregionens framtid. Jag är verkligen tacksam över att vi har kommit med i detta förslag över huvud taget.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! För det första finns inte bibliotekshögskolan med i denna proposition, vilket fru Hörnlund påstår. För det andra har Borås inte ihågkommit i någon nämnvärd utsträckning vid denna utflyttning. Det är dock ett faktum.

För det tredje är detta inte ett lokalpatriotiskt framställt yrkande, utan detta yrkande har främst emanerat från personer som är verksamma inom detta institut och som menar att det är nödvändigt att institutet förläggs i närheten av en universitetsstad om det i fortsättningen skall kunna behålla sin personaluppsättning. Det är ett faktum.

Fru HÖRNLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Magnusson i Borås kan ju konstatera i betänkandet att bibliotekshögskolan också nämns i detta sammanhang, även om den kommer i en särskild proposition.

Jag vill också konstatera att vad som är viktigt för mig i sammanhanget är att man inte skall försöka att roffa åt sig av andra orter. Man skall väl vara nöjd om man har fått med av denna lokaliseringsskaka. Jag tycker att i detta fall bör vi i Borås faktiskt vara nöjda med att vi över huvud taget har kommit med.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Det var ett gripande slut fru Hörnlund hade på sitt anförande: man skall inte vara lokalpatriot, och man skall vara tacksam om man får någon bit med av lokaliseringsskakan!

Den som representerar Stockholm är fullt medveten om att man inte får vara lokalpatriotisk och att någon del av lokaliseringsskakan inte kommer i fråga för oss, eftersom vi så att säga får bestå det hela.

Efter ett dygns debatt här har propositionen redovisats otaliga gånger. Alla har upprepat långa meningar ur den. Jag skulle också kunna göra det, så att jag fick ett mer njutbart anförande, men jag låter bli att göra det, eftersom alla redan har det i sina papper. Man har också i all oändlighet idisslat detta remarkabla betänkande. Jag skall därför avstå också från att ta upp det.

Det är endast ett par av talarna i kammaren som har yrkat på att propositionen skulle avslås och att ärendet skulle gå tillbaka för nya utredningar och en ny bedömning.

Jag är med på en motion med sådant yrkande, motionen 1304 av herr Sjönell m. fl., och jag ber redan nu att få yrka bifall till den.

Det finns främst tre skäl för att gå emot en, som det tycks, enig riksdag i den här frågan. För det första är det unikt beträffande ett förslag med så vittgående förändringar, ett förslag som måste orsaka så stora kostnader och ingripa i så många människors liv, att det inte har kalkylerats med vad det förslaget kommer att kosta. Det kommer, såvitt jag förstår, att dra stora kostnader för alla skattebetalare i hela landet. Det kommer naturligtvis oatt ge ökade skattekonor i några kommuner, men i det stora hela blir det mycket stora utgifter, som inte ger någon som helst ökad produktion och som inte medför förbättring i någon verksamhet. Det är väl ingen som vill påstå att det på något sätt innebär så mycket högre standard, om ett arbete utförs i en stad i storleksgruppen näst efter Stockholm. Det gäller inte småorterna – dem har man avvisat här – utan det gäller de näst största städerna, något som med ett flott ord kallas storstadsalternativ. Man kan nästan få det intrycket ibland att det i och för sig måste bli en bättre produktion, men jag tror det inte. Under alla förhållanden måste under ganska många år framåt verksamheten delvis lamslös, delvis koncentreras helt på flyttningen. Mycken verksamhet desorienteras genom att man har så kort tid kvar i Stockholm och måste helt inrikta sig på att nyinrätta ett verk på ett annat håll.

Därmed kommer också alla försök att rationalisera – det har dock påbörjats sådana och de pågår fortlöpande i många verk – under den här tiden att vara helt omöjliga, och rationaliseringen kommer också i framtiden att, med den splittring av verken som kommer att ske, bli omöjliggjord. Jag är helt övertygad om att framtidens dom över ett beslut av denna art blir ganska hård.

Vi upplever i dag en huggsexa. Var och en är framme och tar sin bit eller, som Hjalmar Mehr sade: "Man betraktar Stockholm som en strandad val, och var och en går fram och hugger sig en bit späck."

Den här dagen blir Herodes och Pilatus vänner. Det är inte någon skillnad på de olika partierna – möjligen är det en nyansskillnad mellan de borgerliga partierna, som i mycket, mycket starka ordalag förebrår regeringen för att den inte har överlagt tillräckligt med personalen. Detta är ett klander som givetvis kan uttalas av alla, men det har inte funnits någon som har sagt, att om man hade överlagt med personalen och hade tagit hänsyn till personalens önskningsar, så att det hade blivit ett annat resultat, så skulle man ha accepterat det. Alla har tydligen varit utomordentligt nöjda med det resultat som regeringen har kommit till genom den något brådstörtade och med hård hand drivna planering som nu i dag accepteras av alla. Jag tror inte att det har varit en så förfärligt stor uppoffring för utskottet att, som det sades, se 53 stockholmare stå och tigga och be att få bli kvar. Jag tror att det var herr Eriksson i Arvika som sade att man i utskottet varit så storartad: man hade tagit emot 53 personer och låtit dem göra sig hörda. Tydligen har det inte påverkat någon. Jag tror inte att man skulle ha påverkats mer i sin inställning till den här frågan, om regeringen tagit ytterligare kontakter.

Man är överens. Det har varit litet slagsmål mot några stycken, men i stort sett åter inte den ena räven upp den andras höna. Man har lugnat sig när man inte fått så mycket, därför att man har fått löfte: i nästa

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

dragning blir det min tur, i synnerhet om jag håller mig riktigt lugn nu.

Man får inte så värst stor respekt för detta. Sedan visar man upp ett hyckleri av det mest kvalificerade slag, som jag hört från flera här i dag. Man säger: Vi är inte lokalpatriotiska! Liksom om detta vore något fult. Det är väl naturligt att varje riksdagsman talar för sin krets. Det är väl inte så konstigt. Men man har förnekat att man ett ögonblick är lokalpatriotisk. Man tänker bara på landets bästa.

När nu den statliga verksamheten blir förvisad från Stockholm och den som är kvar har ett hot över sig om att utflyttningen kommer att fortsätta, är detta väl ändå något ganska egendomligt. Självklart kunde man ha föreslagit att en annan stad skulle bli huvudstad – det tror jag visst. Huvudstaden kan man ha både i Sigtuna och Umeå och litet varstans. Men jag trodde att den stad som skall vara huvudstad också skall ha förvaltningen. Jag trodde att den statliga förvaltningen var det som konstituerade huvudstaden.

Man har sagt att stockholmarna skall vara tacksamma och glada över att de slipper ifrån alla de olägenheter som är förenade med att vara i Stockholm. Riksdagsmännen vet ju hur det är. Man har också sagt: Vi kommer att erbjuda service. Det var visst fru Hörnlund som sade: De skall få se sig omkring, om de kommer ned till Borås. Ingen har hört om man också skall bjuda på kaffe, men det var ungefär den tonen: Bara de kommer ned skall vi vara väldigt snälla. Vi erbjuder bostäder, vi erbjuder service osv. Det hela är lite nedlåtande. Men det är naturligtvis roligt att få vara nedlåtande emot dem som tvångsflyttas.

I själva verket kommer det att bli så att man ingalunda räknar med att de utflyttade tjänstemännen – i synnerhet inte de högre – ständigt skall stanna på orten. Det har man ju också sagt här. Man har hela tiden sagt: Det är så nära till Stockholm, så det är ingen svårighet att resa dit. Det har varit och det kommer att bli så med de verksamheter som är förlagda utanför Stockholm att man kanske får dubblera överdirektören, man får dubblera byråchefstjänster, därför att ständigt måste på vägen mellan Stockholm och den nya orten befinna sig några stycken av de högre ämbetsmännen. Så har det varit på de ställen där man haft sådan verksamhet. Självklart måste de också ha någonstans att bo när de kommer till Stockholm, så helt behöver vi kanske inte mista dem.

Därmed har man också visat hur orationellt det hela är när man splittrar ut hela förvaltningen. Jag ser alla riksdagsmännen sitta i sina bänkar och le lokalpatriotiskt över vad de kommer att få och med ironi se på dem som företräder den krets, där man kommer att få känning av utflyttningen. Men vi fattar i dag ett beslut som omedelbart måste dra mycket stora kostnader – kostnader som vi inte vill redovisa. Investeringarna kommer säkerligen att dra miljardbelopp fast man inte sagt något om det. Man skaffar sig en tung förvaltning, man skaffar sig ett hinder för framtiden att kunna rationalisera bort förvaltningen. Det är inte lätt att rationalisera bort det lilla verk som kommit till långt bort, när man har det som ligger ganska nära i verksamhet. Var och en vill väl ha kvar de arbetstillfällen som man lyckats skapa sig i det verk man är anställd liksom den serviceapparat man är van vid.

Från centerpartihåll har det flera gånger i dag sagts att det är inte

stockholmarna man vill utlokalisera utan det är arbetsplatserna, och det är ju rakt på sak. Andra har – och där vill jag faktiskt ge herr Fagerlund en eloge – mycket bestämt sagt att det blir självklart mycket stora besvärligheter för dem som nu bor i Stockholm, har sin verksamhet där sedan lång tid tillbaka och har sin familj där när de skall flytta ut från staden. Jag är tacksam för att han sade det, för det låg ingen ironi i det.

Det är självklart så, även om många inte tror det, att Stockholm är hemorten för många människor. De som bor här har precis samma känsla för sin bostad som andra, även om folk utanför den här staden anser att den bostaden inte är värd att bo i. Stockholmarna tycker faktiskt om gatorna här, de har kanske lagt ned sina pengar på ett hus i staden, de har sina anhöriga här och de har därtill någonting som kanske är vanligare i Stockholm än på många andra håll, nämligen hela familjen i verksamhet här. Det kan betyda att om maken måste flytta så ökar arbetslösheten på den plats dit han kommer om också maken flyttar med. Det observerade också herr Fagerlund. De kanske får räkna med att skiljas åt helt och hållet om den ene har kvar sin verksamhet i Stockholm och den andra bor på ett annat håll. Så kan man kanske leva en tid, men det är ingenting som man precis vill ha. Har man dessutom barn som kanske går i skola här i Stockholm blir det ytterligare svårigheter.

Jag sade vid något tillfälle att om man drar upp en stockholmare så drar man upp honom också med rötter. Rötterna blöder, även om det låter sentimentalt. Jag tror inte det är överord att säga att många människor som bor här känner sig förtvivlade över att behöva flytta. De kan inte se någon mening i att man lägger ned stora kostnader på att flytta verksamheten till en annan ort och att den nya orten sedan antingen tar emot de stockholmare som flyttar dit eller också gör dem arbetslösa.

Jag har blivit attackerad av människor på orter där arbetslöshet råder, och de säger att det inte är riktigt att inte stockholmare skall få gå samma öde till mötes som andra. De menar att det är en rättvisesak att så och så många stockholmare också blir arbetslösa. Detta har inte sagts här i kammaren men av många människor ute i landet.

Jag har svårt att se att det är en angelägenhet för riksdagen att skapa ny arbetslöshet eller göra en omflyttning som inte tjänar något produktivt syfte. Jag tror dessutom att det blir mycket svårt att genomföra många av de omlokaliseringar som i dag är föreslagna liksom många av dem som man tydligt ligger i startgropen att planera för. På många områden blir det säkert svårt att finna befattningshavare som är inkörda på verksamheten. Jag tror alltså att det blir en mycket kostnadskrävande omflyttning, dels därför att man på den nya orten måste bygga upp ett verk, dels därför att man även måste räkna med en upplärningstid av väldigt många befattningshavare. Även det senare bör man ta med i kostnadsberäkningen.

Jag vet att det är en otacksam uppgift att tala för dem som utlokaliseras – de något över 6 000 – och deras familjer. Jag vet att det är fåfängt att ett ögonblick hoppas på att man skall sansa sig litet och se hur det hela utfaller innan man ger sig på ytterligare verk och verksamheter. Jag vet att det är otacksamt och meningslöst att hoppas på

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

att det skulle vara möjligt att ge de anställda här i Stockholm den valfrihet som vore rimlig. Det sägs att det inte är något skäl att man har sina anhöriga här, att man bott här i hela sitt liv – det är inte något skäl till att medge en människa att få stanna kvar i verksamheten i Stockholm. Det är inget skäl att man har en täppa eller att man har ett sommarställe – nej, det är det självfallet inte för den som inte vill ta skäl! Men så mycket kan väl sägas som att i dag fattas ett beslut som föregåtts av mycket större bryskhet när det gäller enskilda människors existens och arbetsvillkor än något annat beslut. Inga yttre skäl finns till att försämma arbetsvilkoren utan det hela är endast, anser jag, en felaktig lokaliseringsspekulation.

Herr talman! Jag ber att, som jag tidigare har sagt, få yrka bifall till den motion som några stockholmare har dristat sig att väcka. Det är med stor sorg i hjärtat som jag vet att den inte kommer att vinna något gehör här i kammaren.

Herr ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Debatten har nu pågått i många timmar. De värderingar i stort och de principiella synpunkter som jag har på omlokaliseringspropositionen är redan framförda och i det hänseendet vill jag bara referera till utskottets ordförande, herr Eriksson i Arvika. I mitt anförande vill jag därför inskränka mig till att beröra två punkter som varit aktuella under dagens debatt – skogshögskolans omlokalisering till Umeå och den fortsatta utlokaliseringsverksamheten i kommande omgångar.

Fru Eriksson i Stockholm sade att talarna hade varit lokalpatriotiska men inte velat erkänna det. Jag vill erkänna att jag är lokalpatriot och jag vill också betrakta mig som något av en missionär då det gäller att sprida kunskap om de resurser som finns vid Umeå universitet.

Från utskottets ledamöter har i dag omvitnats att frågan om skogshögskolans förläggning tilldragit sig stor uppmärksamhet. Utskottets majoritet har glädjande nog stannat för att skogshögskolan i sin helhet bör lokaliseras till Umeå med de modifikationer som senare kan visa sig nödvändiga med hänsyn till den forskning som skall bedrivas i södra och mellersta Sverige och den framtida organisationen av undervisningen.

Till utskottets betänkande har dock fogats en reservation, där reservanterna uttalar tveksamhet beträffande möjligheterna att med Umeå som bas bedriva forskning inom det skogliga området. En del andra talare i dag har uttryckt samma tveksamhet. Jag är förvånad över att bland dem också har uppträtt herr Hansson i Skegrie. Han var på besök i Umeå förra sommaren och jag trodde att han då hade haft tillfälle att få kännedom om de resurser som finns vid universitetet i Umeå.

När det gäller den institutionella forskningen har en del uttalat tvivel om att erforderliga resurser skall kunna byggas upp i Umeå och värdet av ett samarbete mellan skogshögskolan och universitetet. Jag vill tacksamt ta detta tillfälle i akt för att skingra den bristande kunskapen om vårt yngsta universitet. Då det gäller biologi, fysik och kemi ligger Umeå universitet lika långt framme som övriga universitet i landet och de aktuella ämnesföreträdarna har gjort sig kända för att vara både mycket skickliga och ambitiösa. Vid Umeå universitet har det också skett en

profilering av just biologin och kemin, ämnen som har ett direkt samband med den skogliga forskningen.

Det kan också vara värt att nämna som en ytterligare dokumentation att de kemiska och biologiska institutionerna fått fram en metod som gör det möjligt att redan en månad efter sådden få reda på barrträdens ärftliga egenskaper, en upptäckt som väckt uppseende över hela världen och som kommer att få den största betydelse för skogsvården.

I detta sammanhang vill jag också påpeka att arbetsmedicinska institutet skall få en filial i Umeå, något som också har mycket stor betydelse då det gäller den skogliga undervisningen och forskningen. Jag vill dessutom påpeka att vi i Umeå ständigt har 20 utländska forskare i arbete och att det under den kommande sommaren där kommer att hållas tre stora internationella vetenskapliga kongresser som kommer att samla i runt tal 1 700 deltagare.

Jag vill, herr talman, ha sagt att vi har ett kvalitativt mycket bra universitet i Umeå, och jag hoppas att kammarens ledamöter ser kontrasten mellan dessa mina uppgifter och tidningsuttalandet i går av professor Ericson på skogshögskolan, där han betecknade verksamheten vid Umeå universitet som ett "stillsamt knaprande på lokala pseudoproblem". Dessa ord skall ställas mot de lämnade uppgifterna om internationellt utbyte och internationella forskningsframgångar för Umeå universitet. Jag tycker också att det ligger en hel del av ironi i det förhållandet att professor Ericson har lämnat tillbaka ett forskningsanslag på 200 000 kronor, som hade till uppgift att klarlägga förutsättningarna för produktion av kvistrent virke, speciellt med tanke på småskogsbruket, och att skapa nya arbetstillfällen – en forskningsuppgift vilken, som jag ser det, har speciell tillämpning på Norrland.

Herr talman! Jag vill slå fast att Umeå universitet är särskilt väl lämpat att vara utbildnings- och forskningspartner med skogshögskolan. Faran för Umeå universitet i framtiden ligger just i den avskärmning som professor Ericson söker åstadkomma genom sitt föraktfulla uttalande – för det är helt klart att skogshögskolans lokalisering till Umeå får den största betydelse för den högre undervisningen både i Umeå och i Norrland i dess helhet.

De svårigheter då det gäller den fältmässiga forskning som kommer att bedrivas i de södra och mellersta delarna av Sverige som en del talare sökt påvisa, med hänvisning till de geografiska avstånden, vill jag också tillbakavisa som överdrivna. Jag kan här bara nämna att Umeå har sju dagliga flygförbindelser i vardera riktningen att välja på när det gäller kommunikationerna med kungl. huvudstaden och dessutom ett par förbindelser med övriga delar av västra och södra Sverige.

Jag hoppas, herr talman, att jag med detta har lyckats övertyga en del tveksamma om att det forsknings- och utbildningsklimat som skogshögskolan önskar finns i Umeå.

Sist vill jag säga något om den kommande omlokaliseringsverksamheten. I mitt tycke har den omlokalisering som vi nu har att ta ställning till en alltför stark inriktning på redan expansiva orter i södra och mellersta Sverige. Det finns orter i Norrland som har en hög kvalitet på sin samhällsservice och som i övrigt är attraktiva för en inflyttande. Jag

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

kan i detta sammanhang nämna orter som Härnösand, Örnsköldsvik, Lycksele och Skellefteå.

Då det gäller Skellefteå vill jag påpeka att i det området råder en undersysselsättning för den kvinnliga arbetskraften på 2 000 arbetstillfällen. Den utlokalisering av postgirot som har varit på tal skulle få den allra största effekt. Det har också sagts att postgirot har lokalsvårigheter i Stockholm och planerar ett bygge för 100 miljoner kronor. I det läget tycker jag att det kan vara skäl att pröva en ny förläggningsort.

Herr ÖHVALL (fp):

Herr talman! Folkpartiets representanter i inrikesutskottet har utförligt redogjort för partiets principiella syn på den här omlokaliseringen. Mitt inlägg skall därför begränsas mycket starkt. Det är endast reservationen nr 6 som jag med några ord vill beröra. Denna reservation avser lokaliseringsorten för Sveriges geologiska undersökning.

I en trepartimotion från Norrbottens riksdagsmän har föreslagits en ny utredning, syftande till att hela SGU skall utlokaliseras till Luleå och inte, som föreslagits i propositionen, endast en mindre del. Propositionens förslag innebär att 160 personer blir sysselsatta i Uppsala och ungefär 100 personer i Luleå.

Delegationen för omlokaliseringen har föreslagit att SGU i sin helhet skulle förläggas till Luleå. De skäl härför som delegationen anför finner vi motionärer bärande. Det gör också folkpartiets, centerpartiets och moderata samlingspartiets representanter i utskottet. Delegationen pekar på den omfattande verksamhet som SGU bedriver i övre Norrland. Till detta kan också läggas att det är synnerligen angeläget att denna verksamhet intensifieras.

Övre Norrland har fått en mycket liten del av den nu föreslagna utflyttningen. Ändock är ju behovet av stimulansinslag störst i den delen av landet. Jag har inte för avsikt att i natt räkna upp alla de argument som är användbara för en mera beslutsam satsning på Norrbotten, men jag vill uttrycka en förhoppning om att de socialdemokrater som satt sina namn under motionen 1292 nu är beredda att lägga sin röst för det konkreta förslaget att förlägga SGU i sin helhet till Luleå. Förslaget återfinns i reservationen nr 6, som jag yrkar bifall till.

Herr LIDGARD (m):

Herr talman! I sitt inledande huvudanförande sade utskottets ordförande – inte utan en viss emfas – att man hade tagit del av de avslagsyrkanden som fanns i ett antal motioner, men det var ingen i utskottet som hade tagit upp dem eller intresserat sig för dem. Det hade inte yrkats något bifall till dem.

Nåja, det är kanske inte så konstigt, och jag tycker inte att det är något att åberopa som ett seriöst argument. Det är bara ett ytterligare bevis för att beredningen av detta ärende in i det sista präglats av en viss ensidighet.

Av utskottets femton ledamöter är det nämligen ingen som bor i Stockholm eller ens i Stockholmsområdet. De allra flesta har sina hemorter och sina valkretsar där man denna gång eller vid något senare

tillfälle hoppas på att få utdelning i denna jakt på och slakt av den centrala förvaltningen i Stockholm.

Men annars får jag säga att det är med rörelse och tacksamhet som jag noterat den omtanke om Stockholm och oss stockholmare som präglat många anföranden. Man har tänkt på våra köer. Man har talat om vår miljö. Man har pekat på vår stress och talat om vårt jäkt, och man har talat om hur otrevligt vi över huvud taget har det här i Stockholm. Det är precis som om vi som bor här inte skulle förstå vårt eget bästa utan behöva hjälp åtminstone bildligt talat från Ystad till Haparanda för att begripa och acceptera alla de fördelar som det skulle medföra för Stockholm att biträda den föreliggande propositionen. Tack allesammans för det!

Det är bara så att omsorgen om oss stockholmare känns litet ovan. Vi har inte varit med om det så förfärligt ofta. Den är litet för omfattande och kanske kvävande i sådan utsträckning att man omedvetet tittar efter bockfoten i sammanhanget, och man undrar om de vackra orden och tankarna inte är till för att dölja mera lokala önskemål i den stora huggsexan om ämbetsverken.

Det har redan sagts av herr Nilsson i Tvärålund att var och en känner mest för sin egen hembygd. Låt mig tillägga en förmodan: och även en del för sin valkrets – med betoning på *val*.

Jag skall inte förneka att det finns en och annan stockholmare som med gillande lyssnar till talet om att man skall lätta på trycket på Stockholm. I sin stockholmsromantiska uppfattning har de nästan placerat imaginära tullportar vid infarterna till Stockholm där det står "utsocknes göre sig icke besvär". De lever litet grand i tron att man kan isolera sig här, och de är kanske inte helt inställda på de långa perspektiven och tänker inte på att en sådan politik skulle leda till en sakta förtvinning av huvudstaden. Jag tror inte de är så många.

Det är fler som ser på sin stad på ett helt annat sätt, som önskar en expansiv och effektiv huvudstad, en kommun som är beredd att i hela landets intresse ta på sig den belastning som huvudstadsfunktionerna onekligen medför. Det måste finnas någon ort, det måste finnas något samhälle som i kraft av att det är landets administrativa och ekonomiska centrum kan fungera som vårt ansikte utåt, som är tillräckligt starkt för att i den tilltagande internationaliseringen och konkurrensen mellan de stora städerna kunna hävda landets intressen.

Alltsedan Hansans dagar har vårt land varit sysselsatt med att försöka bygga upp en stark huvudstad – det har varit ett livsvillkor, och jag tror att det kommer att vara det i fortsättningen också i de internationella sammanhangen. Här på vår skandinaviska halvö ligger vi ändå i utkanten av världen. Vår internationella betydelse är verkligen inte så stor som många inbillar sig. Det är lätt att glömma bort oss, och det kommer kanske att bli ännu lättare, ännu bekvämare och kanske ännu mer motiverat att göra det, om vi inte håller oss med ett tillfredsställande administrativt centrum utan splittrar våra huvudstadsfunktioner på en massa olika orter.

I det förlängda perspektivet kan man kanske också fundera på om och när man i en sådan här verksamhet som vi förutsättes skola delta i har

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

nått den gräns för uttunning av vår huvudstad som ett administrativt centrum, att följden blir att vi får resa till Köpenhamn och Hamburg för att möta våra internationella kontakter.

Ärade kammarledamöter! Jag förstår mycket väl att ni sitter och tänker: "Nu tar han allt till, den där Lidgard." Finansministern nickar instämmande, ser jag, och menar tydligen att "han talar i nattmössan också". Men låt mig bara något erinra om den diskussion som har förekommit om var en framtida storflygplats skall ligga i vår del av världen – jag skall inte utveckla frågan, men den ger en förvarning om vad som kan hända framemot sekelskiftet.

Såvitt jag kan finna har inte huvudstadsproblematiken antytts i propositionen. Man kan kanske tycka att de problemen är ointressanta i jämförelse med politiskt mer matnyttiga regionpolitiska funderingar. Jag delar inte den uppfattningen. Som ärendet nu ligger till har den här propositionen om regional balans fått en beklaglig slagsida genom att de regionalpolitiska värderingarna – enligt mitt sätt att se saken – inte matchats på ett tillfredsställande sätt mot andra samhälleliga värderingar. Många har här i dag i större eller mindre utsträckning kritiserat beredningen av detta ärende. Det naturliga borde vara att propositionen avslås i sitt nuvarande skick och att Kungl. Maj:t får komma tillbaka, om man så vill, efter ytterligare utredningar, efter en annan beredning av personalproblemen och kanske med en bättre analys av kostnadsproblemen.

Jag skall inte vidare utveckla vare sig personalproblemen eller kostnadsproblemen. Beträffande de sistnämnda vill jag för enkelhetens skull säga att jag helt ansluter mig till vad fru Eriksson i Stockholm sade. Såvitt jag kan bedöma sätter vi nu i gång en miljonrullning – om man uttrycker sig försiktigt; jag tror att fru Eriksson talade om miljarder – som man inte har någon kontroll på.

I motioner och annat har man sysslat rätt mycket med problematiken hur man skall underlätta det för den flyttningshotade personalen. Om det kanske finns någon analys av eller några funderingar över problemet hur stor del av personalen som man kommer att få med sig vid utlokaliseringen känner jag inte till. Jag har i dag inhämtat att personal även på ämbetsverk som inte i nuläget är berörda känner sig så hotad att den har tagit upp seriösa resonemang med andra arbetsgivare – det gäller Stockholms stad och organisationer som kan utnyttja deras arbetskraft. Jag känner personligen framstående specialister inom ämbetsverk under utflyttning som inte är för sin försörjning nödvändigtvis beroende av att vara i statens tjänst utan kan etablera sig som konsulter eller någonting annat och som allvarligt överväger detta.

Jag är fullt medveten om, herr finansminister, att inställningen till sådana frågor kan fluktuera från dag till dag eller från vecka till vecka, men en viss uppskattning av i vilken utsträckning kvalificerad personal följer med skulle ändå ha varit av värde för en bedömning av hur pass effektivt, eller hur pass ineffektivt, ett utflyttat ämbetsverk kommer att bli.

Eftersom finansministern är här skulle jag också vilja fråga när det gäller kostnadssidan: Hur i all världen skall de befattningshavare på de

Onsdagen den
26 maj 1971

---

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

utlokaliserade ämbetsverken, som i framtiden skall syssla med petita-
arbete och har framför sig den där vanliga vänliga anmaningen från
finansministern att man skall ta försiktigt på utgifterna inom det egna
ämbetsverket, kunna ta anmaningen på allvar, när riksdagen drar i gång
en miljonrullning? Jag tror det blir svårt, och jag tycker det är beklagligt
att det skall bli på det sättet.

I motionen 1300 har fru Kristensson, två andra representanter för
Stockholmsområdet och jag yrkat avslag på propositionen. Det har
framställts andra avslagsyrkanden, och jag vill för vår räkning säga att vi
instämmer i avslagsyrkandena och yrkar bifall till motionen 1300 i
förevarande del.

I detta anförande instämde fru Kristensson och herr Wijkman (båda
m).

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! I den votering som kan väntas om bifall i princip till
propositionen 29 eller avslag på den är det min avsikt att avstå från
röstning. Jag vill i korthet ange min motivering för detta.

Propositionens syfte att minska den statliga förvaltningens omfattning
i Stockholm eller att i varje fall begränsa den pågående ökningen tycker
jag är högst lovtvärt, och det är väl egentligen alla här i kammaren överens
om. Förslagen att flytta ut undervisningsanstalter samt laboratorier och
andra specialinstitutioner anser jag också vara i stort sett riktiga. Ett
exempel är förläggningen av bibliotekshögskolan till Borås. Den kommer
att betyda mycket för Boråsområdet och hälsas med stor tillfredsställelse
där. Jag hoppas att de anställda och eleverna kommer att finna sig väl till
rätta hos oss. Detsamma gäller provningsanstalten. Också det byggnads-
forskningsinstitut som i en motion av herr Magnusson i Borås, herr
Persson i Heden och mig föreslås bli förlagt till Borås skulle ur
lokaliseringssynpunkt vara av värde att få dit. Skälen för förläggningen –
anknytningen till teknisk högskola i Göteborg – tycker jag också är
sakligt bärande. Jag skulle för övrigt också gärna vilja ha en socialhög-
skola till Borås. Tillsammans med kamrater inom moderata samlings-
partiet och centerpartiet motionerade jag om detta i januari i år, men
tyvärr utan framgång.

Men när det gäller de i egentlig mening centrala ämbetsverken är jag
mycket tveksam. Någon ordentlig analys av riskerna för att förvalt-
ningens effektivitet skall minskas genom att man sprider ut de centrala
ämbetsverken på olika orter redovisas inte i propositionen. Det är kanske
främst fråga om kontakten olika ämbetsverk emellan, mellan ämbets-
verken och departementen och mellan ämbetsverken och allmänheten,
till vilken jag då räknar även kommuner och organisationer av olika slag.
Kanske kan man säga att de centrala ämbetsverk som nu i första
omgången föreslås till utflyttning i stort sett är de som man med minsta
olägenhet kan flytta ut, men en andra och mera omfattande omgång är ju
aviserad av finansministern. Jag ansluter mig till dem som menar att de
centrala ämbetsverken i princip skall finnas i Stockholm men att man bör
minska deras storlek genom att decentralisera så många beslut som

möjligt till regionerna ute i landet. Den metoden är också enligt min mening den fördelaktigaste just för regionerna.

Jag skall som exempel ta det län som jag själv representerar, nämligen Älvsborgs län. De frågor som rör Älvsborgs län bör i största möjliga utsträckning avgöras i det länet. Att däremot flytta beslutanderätten i sådana frågor — som alltså rör Älvsborgs län — från Stockholm till Borlänge, Eskilstuna, Jönköping eller någon annanstans, det hjälper inte invånarna i vårt län. Jag tror att samma resonemang kan föras för de allra flesta regioner i vårt land på den punkten.

I propositionen finns inte heller någon analys av de konsekvenser som man kan vänta sig i form av att kanslihuset sannolikt så småningom kommer att överta en del av uppgifterna från de utflyttade ämbetsverken, inte minst en rad kontaktuppgifter. Detta sägs inte i propositionen, men det är en utveckling som jag tror kommer att bli den naturliga. Den kan leda till en ytterligare maktkoncentration till kanslihuset, och det anser jag för min del inte vara en lycklig utveckling.

De problem som jag nämnt här skulle egentligen förtjäna en noggrann genomgång. Men dels har de belysts tidigare i debatten och dels skall jag med hänsyn till tidsbristen så här i riksdagens slutspurt begränsa mig i detta sammanhang till att omnämna de skäl som gör att jag inte kan rösta för bifall till propositionen, trots att jag gillar många av dess förslag till utflyttning.

Herr NYGREN (s):

Herr talman! Under de senaste minuterna har många varit uppe och beklagat den åderlätning som Stockholm skulle åsamkas genom det beslut vi nu skall fatta om en stund. Ja, kammarledamöter, ingen vet hur stor den åderlätningen blir. Även om den skulle bli totalt vad propositionen föreslår, så tycker jag att vi gärna ett ögonblick kan jämföra den med den åderlätning på 83 000 människor som de fyra nordligaste länen har drabbats av i brist på arbete under de tio senaste åren. Dessa människor har till stor del tvingats flytta till Stockholm, och 83 000 människor är betydligt mer än 10 procent av Stockholms folkmängd.

Men det har varit en skillnad mellan de flyttningar som har pågått från Norrland och dem som nu föreslås. De människor som har flyttat där uppifrån har inte haft något annat val än att flytta. De har inte haft de flyttförmåner som här föreslås i propositionen, de har inte fått några kommunala informationskrifter, de har inte bjudits på kommunalt kaffe, de har inte bjudits på någon sightseeingsresa runt Stockholm när de har kommit hit ner.

Det gjordes en liknelse här för ett ögonblick sedan, och det sades att Stockholm i dag är en val, där riksdagsmän försöker hugga för sig bitar. Ja, vi har erfarenhet i de nordligaste länen. Det är inte många år sedan som riksdagsmän från den stockholmska valfiskens buk agerade i Västerbotten på ett sätt som gjorde att vi miste tusentals sysselsättnings-tillfällen. Många av de berörda människorna har tvingats flytta.

Nancy Eriksson sade för ett ögonblick sedan att utflyttningen från Stockholm är bitter — Stockholm blöder. Ja, då skulle, om man

fortfarande gör jämförelser, Vindelälven i Västerbotten i dag forsar av blod från de människor som tvingas bryta upp från sina hem, sina anförvanter och sin miljö därför att de jobb som de hade hoppats på där uppe, som låg inom räckhåll, har ryckts bort.

Jag har, kammarledamöter, velat säga det här som en liten förklaring till vad jag egentligen hade tänkt säga – att vi i Västerbotten är väldigt känsliga när man försöker ytterligare fingra på projekt som är aktuella för vår del. Så har det varit under debatten här i dag med skogshögskolan – som såväl av utredningen som i propositionen föreslagits bli förlagd till Umeå – där många syd- och mellansvenska riksdagsmän har varit framme och försökt hitta alla tänkbara argument emot. Och så har det delvis också varit ifrån Östgötabänken när det gällt valet för TRU:s del mellan Umeå och Norrköping.

Jag skall inte nu i debattens sista ögonblick ta upp diskussion rörande de argument som man ensidigt har försökt rikta emot Umeå. När det gäller skogshögskolan har man från borgerligt håll försökt beskriva alla svårigheter som skulle föreligga om skolans forskning förlades till Umeå. Jag skall inte i detalj kommentera de argumenten. Låt mig bara erinra om att det inte alls behöver vara så att forskningen om problem som man kan tycka dominerar syd- och mellansvenska skogar absolut måste bedrivas i Syd- och Mellansverige. Jag skall ge bara ett litet exempel på detta.

Det har sagts att bl. a. insektsangreppen skulle vara särskilt besvärande i syd- och mellansvenska skogar. Det kan vara riktigt. Men då måste man fråga sig: Vad beror dessa insektsangrepp på? För en tid sedan läste jag i tidskriften Skogen, som ändå är en fackmässig publikation på det här området, att insektshärjningarna till stor del beror på den numera vanliga avverknings tekniken med upplagring av obarkade stammar.

Vad är det då som säger att forskningen om den frågan, därför att de här problemen kanhända är större i Syd- och Mellansverige än i Norrland, prompt behöver bedrivas i Syd- och Mellansverige?

Det har sagts att klimatiskt betingade olikheter mellan södra och norra Sverige i fråga om växt- och djurvärld skulle kräva att forskningen bedrevs i Syd- och Mellansverige. Vad man inte har nämnt är att fältarbeten och exkursioner omkring de här problemen bara bedrivs en kort del av året. Det är de laboratoriemässiga upparbetningarna av proven som försiggår året runt och som med fördel kan göras i Norrland, även om man har inhämtat material i andra delar av landet.

Jag vågar som summering påstå att Umeå universitet har fått en profilering som bör bereda skogshögskolans discipliner en god forskningsmiljö.

Beträffande TRU har utskottet förordat en utredning som vi från Västerbottens sida hälsar med stor tillfredsställelse. Jag tror att utredningen kommer att ge besked om att det finns många skäl som talar för en lokalisering av TRU till Umeå – inte bara rent regionalpolitiska.

Det har sagts att avståndet till Umeå skulle vara så avskräckande. Låt mig, utan att göra alltför mycket reklam för Umeå, säga att det är 90 minuters avstånd mellan Umeå och Stockholm, om man tar flyget.

Det har också sagts att Umeå skulle ha lokalproblem för TRU:s räkning. Men intill det nyinvidga radiohuset i Umeå ligger 30 000 m²

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

---

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

mark reserverat och väntar på TRU. När det gäller bostadsfrågan har Umeå kommun förklarat sig beredd att lösa den, om TRU förlägges till Umeå.

Om man till detta lägger önskvärdheten av att få bättre balans mellan Norrland och det övriga landet när det gäller massmediernas produktion, så är det inte någon oväsentlig sak. I dag produceras mindre än 2 procent av de samlade TV- och ljudradioprogrammen i de fyra nordligaste länen. Det borde föreligga skäl för att genom lokalisering av TRU norrut åstadkomma en något bättre balans i det fallet.

Herr talman! Låt mig sedan avslutningsvis säga att vi från norrländskt håll är mycket glada över den proposition som vi om några ögonblick skall fatta beslut om. Den betyder ett erkännande av Norrland som lokaliseringsområde, som kommer att bli av stor betydelse för framtiden.

Herr NILSSON i Tvärålund (c):

Herr talman! Både på förmiddagen och under kvällens debatt har frågan om skogshögskolans placering tagits upp av flera talare. Jag tog upp samma fråga i mitt första anförande. Under den senare delen av diskussionen tycker jag att det har redovisats argument som är ganska lika de argument som fördes fram när vi diskuterade förläggandet av ett universitet till Umeå. Då restes det alla möjliga hinder härför. Orten låg alltför långt bort, det var omöjligt att tänka sig en studiemiljö där osv. Vi känner alla till denna gamla konservativa argumentering, som det gäller att bryta om något nytt skall kunna komma till stånd.

Jag håller för troligt att mina kolleger söderut inte känner till att Umeå universitet har utvecklats mycket positivt. När det gäller de utbildnings- och forskningsområden som särskilt berör skogssidan – fysik, biologi, kemi och ekonomi – så är de jämförbara med vad andra alternativa universitet kan prestera. Därtill kommer att en avdelning av arbetsmedicinska institutet skall placeras i Umeå, och den verksamhet man där skall bedriva är just inriktad på fysiskt arbete, skogsarbete och liknande.

Någon talare har här sagt att man är orolig för att forskning och utbildning kommer "så långt bort", men vederbörande har tydligen inte tänkt sig den omvända situationen, alltså att även en placering i Sydsverige för norrlänningar kan betraktas som långt bort, när 40-50 procent av skogsproduktionen sker i Norrland. Vi måste försöka komma bort från argument av det slaget och se saken sådan den är. Vi kan naturligtvis anpassa såväl forskning som utbildning till behovet och till de resurser vi ger verksamheterna, oavsett var denna institution kommer att förläggas. Så pass praktiska är vi här i landet.

Jag ville bara med dessa få ord understryka den saken, innan vi går till votering.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Efter den ström av talare som här har pläderat för Umeå kanske det inte är så mycket att tillägga. Men tillåt mig ändå säga att om man läser utskottets skrivning angående skogshögskolans förläggning, så innebär den åtskilliga reservationer. I motionen nr 1295 där man

redovisat forskningens betydelse säger man att väsentliga delar av skogshögskolan redan i denna omgång bör kunna flyttas ut och att utbildningen bör kunna förläggas till Umeå universitet. Men vad *motionärerna* särskilt efterlyser är forskningens *framtida möjligheter*. Det är på den punkten man har sagt: Låt oss få en utredning, en komplettering av den utredning som i dag sker inom skogshögskolans styrelse i samverkan med representanter för skogsindustrin, för att se hur man kan klara forskningen. Låt oss få den så snabbt att vi kan få ett förslag till nästa års riksdag. Jag frågar mig: Av vilken anledning vågar och vill inte Umeås representanter acceptera en översyn av forskningens möjligheter för att främja ett skogsbruk som är av utomordentlig betydelse, inte bara för Norrland utan för hela landet? Det finns stora forskningsprojekt på skogssidan i Norrland, men det finns det i övriga landet också, och det är det man måste ha med i bilden.

Några talare här har glömt en väsentlig sak när det gäller forskningen, nämligen sambandet med marken. Här har man gjort sig till tolk för uppfattningen att de här problemen kan klaras genom politiska lösningar. Jag konstaterar endast att herrar riksdagsledamöter tydligen anser sig vara mera kunniga på det här området än professorerna vid skogshögskolan, som ändå kan de här frågorna. Jag är också en aning förvånad över det utfall som gjordes mot professor Ericson, som ju inte kan försvara sig i den här kammaren.

Herr talman! Efter vad jag under den senaste timmen hört av argumenteringen har jag styrkts i min uppfattning att det verkligen finns anledning att försöka få en belysning av forskningens möjligheter för att tillgodose skogsbruket i hela detta land.

Herr NILSSON i Tvärålund (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt att det har varit uppe några talare från Västerbotten som bor så nära att de – hoppas att det inte uppfattas som förmätet att säga det – känner universitetet i Umeå och vet vilka resurser som finns där. Jag tror att herr Carlsson i Vikmanshyttan och många med honom måhända har missförstått utskottets skrivning där det sägs att man, just som herr Carlsson i Vikmanshyttan sade i slutet av sitt anförande, vill pröva möjligheterna för och utformningen av forskning och utbildning och undersöka om den skall förläggas till lantbrukshögskolan eller till institutioner vid universitetet. Det är inte fråga om någon tveksamhet i utskottets skrivning. Vad utskottet säger är att frågan lämnas öppen, och den lämnas lika öppen för möjligheter till anpassning och en riktig utformning enligt utskottets skrivning som enligt reservationens skrivning; alla möjligheter hålls öppna också enligt utskottets skrivning.

Herr ÅNGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! I mitt anförande citerade jag professor Ericson från skogshögskolan och ställde detta citat gentemot de verkliga förhållandena vid Umeå universitet med de goda forskningsresurser som finns där och med det stora internationella utbyte som där sker på forskningens och utbildningens område. Jag tycker att det är en mycket klar framgång för

vad jag hade att säga att herr Carlsson i Vikmanshyttan uppfattade mitt citat av professor Ericson i gårdagens tidningar som ett angrepp.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Till gårdagskvällens TV-program en kommentar. Det gav ju en ganska festlig bild av det som här av många talare karakteriserats som en huggsexa.

Som konkret exempel valde Sveriges Radio förslaget om utflyttning av TRU och sin egen utbildningsenhet. Men det kom nu att framställas enbart som en maktkamp mellan Umeå och Norrköping. Det finns emellertid faktiskt ett annat perspektiv på denna fråga som har aktualiserats i en motion.

Där påpekas att personalen vid utbildningsprogramenheten är anställd vid Aktiebolaget Sveriges Radio och icke kan betraktas som statsanställd personal. Utbildningsenheten är icke ett statligt verk. Det är ytterst tveksamt om riksdagen har formell möjlighet att besluta om denna avdelnings lokalisering.

Dessutom är det, som några talare påpekat, otillfredsställande att man skulle besluta om TRU:s lokalisering innan frågan om dess framtida organisation behandlats.

De här två skälen har tydligen vägt så tungt, att utskottet enat sig om att nu icke föreslå något beslut på denna punkt. Det är bra. Och det är särskilt glädjande att ett enigt utskott har låtit dessa principiella skäl betyda mer än lokala hänsyn.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Före voteringen vill jag å regeringens vägnar göra den röstförklaringen, att regeringens ledamöter kommer att rösta med utskottets förslag om ytterligare utredning rörande TRU och Sveriges Radios utbildningsenhetens kommande lokalisering, för att så långt som möjligt skapa enighet i dagens viktiga fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Yrkanden om avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 29

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionerna nr 1300, 1304, 1319 och 1337 i vad de innefattade yrkande om avslag på propositionen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lidgard begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 1 såvitt avser frågan om avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 29 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 1300, 1304, 1319 och 1337 i vad de innefattar yrkande om avslag på propositionen.

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lidgard begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	298	
Nej	—	27	
Avstår	—	5	✓

Övriga i motionerna 1304, 1319 och 1337 upptagna frågor samt andra att-satsen i motionen 1300

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Nilsson i Tvärälund m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nilsson i Tvärälund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Nilsson i Tvärälund m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nilsson i Tvärälund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	242	✓
Nej	—	69	
Avstår	—	19	

Punkten 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Eriksson i Arvika m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Eriksson i Arvika begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Eriksson i Arvika m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Eriksson i Arvika begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 233
Nej — 84
Avstår — 13

Punkten 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1346, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 5–7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herrar Nordgren och Oskarson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nordgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herrar Nordgren och Oskarson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nordgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 265
Nej — 47
Avstår — 17

Punkten 9

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 4 av fru Nilsson i Kristianstad samt 3:o) motionen nr 1297, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då fru Nilsson i Kristianstad begärde votering, upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hyltander begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 9 antar reservationen nr 4 av fru Nilsson i Kristianstad röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 1297.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	34	
Nej	—	20	✓
Avstår	—	276	

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 9 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru Nilsson i Kristianstad.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Nilsson i Kristianstad begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	284
Nej	—	15
Avstår	—	31

Punkten 10

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1336, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 12

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Oskarson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Oskarson begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 13 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Oskarson.

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Oskarson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 288
Nej — 21
Avstår — 21

Punkterna 14–16

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Eriksson i Arvika m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Stridsman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Eriksson i Arvika m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Stridsman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 160
Nej — 151
Avstår — 19

Herr Johansson i Växjö (c) anmälde att han avsett att rösta nej men av misstag nedtryckt ja-knappen.

Punkten 18

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Oskarson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Oskarson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 19 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Oskarson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Oskarson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 279
Nej - 29
Avstår - 22

Punkten 20

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Eriksson i Arvika m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nordgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 20 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Eriksson i Arvika m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nordgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 216
Nej - 96
Avstår - 17

Punkten 21

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Fagerlund m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Fagerlund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 21 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Fagerlund m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 159
Nej - 162
Avstår - 9

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Punkten 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av fröken Bergegren under överläggningen framställda yrkandet att riksdagen beträffande TRU-kommitténs produktionsenhet och delar av Sveriges Radios utbildningsenhet med avslag på motionerna 1971:1289, 1971:1301, 1971:1317 och 1971:1348 skulle bifalla Kungl. Maj:ts förslag, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 23

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Lorentzon, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 23 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Lorentzon.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	303
Nej	–	16
Avstår	–	11

Punkterna 24–37

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 38

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herr Eriksson i Arvika m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Eriksson i Arvika begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 38 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herr Eriksson i Arvika m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Eriksson i Arvika begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 230
Nej — 93
Avstår — 7

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Punkterna 39–44

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 45

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herr Eriksson i Arvika m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nilsson i Tvärälund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 45 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herr Eriksson i Arvika m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nilsson i Tvärälund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 168
Nej — 161
Avstår — 1

Punkterna 46 och 47

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 48

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herrar Nordgren och Oskarson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nordgren begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 48 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av herrar Nordgren och Oskarson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nordgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

*Omlokalisering
av viss statlig
verksamhet*

Punkterna 49-64

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 65

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nilsson i Tvärålund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 65 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nilsson i Tvärålund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 245
Nej - 69
Avstår - 16

Punkterna 66-68

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Viss del av utskottets motivering under rubriken Personalfrågor

(Det stycke som började på s. 65 i det tryckta betänkandet med orden "Utskottet vill" och slutade med "hos personalen")

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 10 av herr Eriksson i Arvika m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Eriksson i Arvika begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner inrikesutskottets motivering i betänkandet nr 15 i det stycke som börjar på s. 65 med "Utskottet vill" och slutar med "hos personalen" röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 10 av herr Eriksson i Arvika m. fl. anförda motiveringen.

ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Eriksson i Arvika begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den omröstning gav följande resultat:

Ja - 168
Nej - 158
Avstår - 3

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

§ 2 Ändring i lagen om allmän försäkring, m. m.

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, m. m., jämte motioner.

Genom en den 19 mars 1971 dagtecknad proposition, 1971:94, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen

dels att antaga förslag till

- 1) lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
  - 2) lag om ändring i förordningen (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen),
  - 3) lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
- dels att besluta om den reglering av allmänna sjukförsäkringsfonden som angavs i propositionen.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

"I propositionen föreslås ändrade bestämmelser om ersättning från den allmänna försäkringen för resekostnader i samband med sjukvård.

Rätt till ersättning föreslås införd för resekostnader i samband med konvalescentvård, sjukgymnastiska och andra sjukvårdande behandlingar samt sjukvård som meddelas av distriktssköterska och distriktsbarnmorska.

I propositionen läggs vidare fram en rad förslag som syftar till förenklingar och till ytterligare kompletteringar av försäkringsskyddet vid sjukresor. Dessa förslag innebär bl. a. att ersättning för resekostnaden skall utgå utan något krav på remiss när någon söker läkarvård vid närmaste allmänna sjukhus. Vidare införs rätt till ersättning för de merkostnader för resan som kan drabba den som insjuknat eller skadats utanför hemorten och till följd av sitt tillstånd måste välja dyrare färdsätt för hemresan efter vården än han annars kunde ha använt.

Ett självriskbelopp om 4 eller, vid läkarvårdsresor i vissa större städer, 5 kronor har alltsedan sjukförsäkringen infördes 1955 gällt för den försäkrade i fråga om resekostnader. En höjning av detta belopp till 6 kronor föreslås i propositionen.

Propositionen innehåller vidare förslag i vissa andra frågor som rör den allmänna försäkringen. Frågorna gäller jämkningar i vissa regler om avgiftsplikten till sjukförsäkringen, överföring till och från allmänna sjukförsäkringsfonden samt följdändringar till den vidgade förtidspensioneringen.

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

I samband med propositionen hade behandlats motionerna

1) 1971:1410 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 94 beslutade 1. att rätt till resekostnadsersättning vid mödratandvård infördes, 2. att rätt till resekostnadsersättning infördes för föräldrar som kallades till samtal med läkare vid barnpsykiatriska kliniker utan att barnet behövde vara med,

2) 1971:1444 av herr Petersson i Röstånga m. fl., vari hemställts att riksdagen vad beträffade resekostnader i samband med sjukvårdande behandlingar skulle bifalla proposition nr 94 samt hemställa hos Kungl. Maj:t om skyndsamt förslag för att minska sjukresekostnaderna för sådana grupper som omtalades i motionen,

3) 1971:1445 av fru Skantz m. fl., vari hemställts att riksdagen gav Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om ersättning för resekostnader i samband med mödratandvård,

4) 1971:1446 av herr Åkerlind m. fl., vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av proposition 94 skulle besluta att det även vid vård meddelad av privatpraktiserande läkare skulle utgå reseersättning enligt de regler som sjukförsäkringsutredningen föreslog samt att riksdagen som sin mening skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts angående självriskbeloppet och reseersättning för medföljande vårdare.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle bifalla propositionen 1971:94,
2. att riksdagen med bifall till motionen 1971:1445 och med avslag på motionen 1971:1410, i motsvarande del, som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförde om ersättning för resekostnader i samband med mödratandvård,
3. att motionen 1971:1410, såvitt gällde ersättning för resekostnader vid besök på barnpsykiatrisk klinik, inte föranledde någon riksdagens åtgärd,
4. att motionen 1971:1446, såvitt gällde ersättning för resekostnader vid besök hos privatpraktiserande läkare, inte föranledde någon riksdagens åtgärd,
5. att motionen 1971:1444 samt motionen 1971:1446, såvitt gällde frågan om högkostnadsskydd, inte föranledde någon riksdagens åtgärd,
6. att motionen 1971:1446, såvitt gällde reseersättning för medföljande vårdare, inte föranledde någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) vid utskottets hemställan under 2 av herrar Carlsson i Vikmanshyttan och Magnusson i Nennesholm samt fröken Pehrsson (samtliga c), som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1971:1410, i förevarande del, och i anledning av motionen 1971:1445 för sin del beslutade att 2 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring samt 3 § förordningen (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen) från den 1 juli 1971 skulle ha av reserver-

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

na föreslagen lydelse, innebärande att rätt till reseersättning vid mödratandvård skulle införas,

2) vid utskottets hemställan under 3 av fröken Pehrsson (c), som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1971:1410, i förevarande del, hos Kungl. Maj:t hemställde om förslag till innevarande års höstriksdag om utvidgad rätt till resekostnadsersättning vid besök på barnpsykiatrisk klinik i enlighet med vad reservanten anfört,

3) vid utskottets hemställan under 4 av herrar Ringaby och Björck i Nässjö (båda m), som ansett att utskottet under 4 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1971:1446, i förevarande del, hos Kungl. Maj:t hemställde om förslag till innevarande års höstriksdag om resekostnadsersättning vid besök hos privatpraktiserande läkare i enlighet med vad reservanterna anfört,

4) vid utskottets hemställan under 5 av herr Mundebo (fp) samt fröken Pehrsson (c) och fröken Bergström (fp), som ansett att utskottet under 5 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1971:1444 och motionen 1971:1446, i förevarande del, som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om ett högkostnadsskydd i reschänseende.

Fröken PEHRSSON (c):

Herr talman! Vi har nu att behandla socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 94 med förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring m. m., jämte motioner. I propositionen föreslås bl. a. ändrade bestämmelser om ersättning från den allmänna försäkringen för resekostnader i samband med sjukvård. Rätt till ersättning föreslås införd för resekostnader i samband med konvalescentvård, sjukgymnastiska och andra sjukvårdande behandlingar samt sjukvård som meddelas av distriktssköterska och distriktsbarnmorska.

Jag vill gärna framhålla att vi hälsar förslaget om dessa ändrade bestämmelser med stor tillfredsställelse, men jag vill också påpeka att ett par grupper har enligt min mening blivit bortglömda i propositionen. Från centern har vi i motion 1410 hemställt att rätt till resekostnadsersättning vid mödratandvård införs och dessutom att rätt till ersättning för resekostnad införes för föräldrar som kallas till samtal med läkare vid barnpsykiatriska kliniker utan att barnet behöver vara med.

När det gäller resekostnadsersättning vid mödratandvård understryker utskottets majoritet i sin skrivning angelägenheten av att frågan löses och löses snart. Vidare skriver utskottet att utnyttjandet av fri tandvård för mödrar inte bör försvåras av ekonomiska skäl. Detta kan bli fallet för mödrar som har långa avstånd till tandläkare och som vid besök åsamkas dryga kostnader. Ändock har utskottet avstyrkt motionen 1410 med den motiveringen att en utredning pågår.

1963 beslöt riksdagen om fri mödratandvård. Det är allmänt erkänt att denna förmån fyller en viktig uppgift för att förebygga ohälsa och nedsatt allmäntillstånd för modern före och efter förlossningen. Vi hävdar i motionen att resekostnadsersättning borde utgå vid mödratandvård enligt samma principer som inom den allmänna försäkringen. Nog

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

förefaller det märkligt att besluta om förmåner som inte utan stora kostnader kan utnyttjas av dem som har långa avstånd och dyra resor. Jag kan inte finna att det bidrar till ökad jämlikhet. Jag tycker att det här rör sig om ett krav på rättvisa och likställighet mellan dem som har resekostnader och dem som inte har det. Nog borde alla ha rätt till mödratandvård till samma kostnad, oavsett var de bor.

En bärande princip inom den allmänna försäkringen är att rätt till ersättning för behandling hos läkare och tandläkare regelmässigt förknippas med rätt till ersättning för resor med anledning av behandlingen. Detta, anser jag, talar för att ersättning borde utgå även för resor i samband med mödratandvård. Jag vill gärna citera ett par rader i propositionen, där det sägs: "Det är viktigt att oförmånliga resebestämmer inte motverkar strävandena till ett rationellt utnyttjande av sjukvårdsresurserna. Utredningen anser det därför motiverat att rätten till ersättning för resekostnader utvidgas att gälla resor i samband med sjukvårdande behandlingar. En sådan utvidgad rätt ter sig särskilt angelägen eftersom vården här oftare än vad som är fallet vid läkarvård har karaktären av seriebehandlingar."

Departementschefen nämner detta och anser för sin del att en utvidgning bör ske. Jag tycker att de skäl som anförts här när det gäller andra sjukvårdande behandlingar också bör avse resekostnad i samband med mödratandvård. Jag kan emellertid inte finna att departementschefen på något ställe nämnt något om mödratandvård eller resor i samband med mödratandvård.

Jag vill med detta yrka bifall till reservationen 1 i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30.

I motionen 1410 hemställer vi också att resekostnadsersättning skall utgå till föräldrar som kallas till samtal med läkare vid barnpsykiatrisk klinik utan att barnet behöver vara med. I likhet med riksförsäkringsverket som aktualiserat denna fråga vill jag framhålla, att samtal mellan föräldrar och läkare ofta är ett led i behandlingen av det sjuka barnet, och det är av vikt att sådana samtal kan komma till stånd utan att hinder av ekonomisk natur, förorsakade av kostnader för resor mellan hemmet och läkaren, föreligger.

Jag har vid kontakt med läkare, psykiater och kuratorer fått den uppfattningen att de är oerhört intresserade av att reseersättning utgår i de fall som här är relaterade.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen 2.

Dessutom vill jag yrka bifall till reservationen 4 som tar upp högkostnadsskydd i resehänseende. Det är ingen ny fråga. Den har funnits länge inom systemet med självrisk. Höjningen av självrisken ökar emellertid frågans betydelse. Det är uppenbart att höjningen jämte den tidigare självrisken i vissa situationer där mycket täta resor förekommer kan vålla ekonomiska bekymmer för sjuka och aktualisera behovet av ett särskilt högkostnadsskydd. Jag tänker, herr talman, på de handikappade, de allergisjuka eller de hörselskadade som ofta behöver besöka läkare och på så sätt åsamkas ganska dryga resekostnader.

Jag ber med detta, herr talman, som sagt att få yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

Fröken BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill bara säga ett par ord utöver det som fröken Pehrsson har sagt beträffande reservationen 4. Det gäller alltså de problem som tagits upp i motionen 1444 och som rör problemen för de långtidssjuka, som i många fall måste göra täta återkommande sjukbesök och som då på det sättet kan få rätt stora samlade resekostnader även om de för egen del inte behöver stå för mer än självriskan.

Utskottsmajoriteten har uttalat sin förståelse för denna problematik men menar att det skulle bli mycket stora avgränsningssvårigheter att definiera vilka som skulle vara berättigade till resekostnader i detta avseende. Utskottsmajoriteten utgår från att i den mån statistikföring och liknande inom sjukförsäkringen kan rationaliseras kommer det att bli lättare att göra en sådan avgränsning, och i så fall skall dessa problem tas upp på nytt.

Vi reseranter är också medvetna om avgränsningsproblemen, men vi har ändå den uppfattningen att man inte bara bör hänvisa till dem utan att man skall gå vidare med utredning och överväganden i denna fråga, eftersom resekostnaderna innebär en betydande ekonomisk belastning för de personer som berörs. De administrativa svårigheterna borde inte vara oöverstigliga, och vi önskar därför att övervägandena i denna fråga skall fortsätta. Vi anser att utskottet i sin skrivning borde ha markerat detta och föreslagit riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna den uppfattningen.

Jag ber med detta att få yrka bifall till reservationen 4.

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Efter att ha genomlidit den långa debatten i det föregående ärendet skulle man vara frestad att börja med en lätt travestering av de ord som antikens fältherre Pyrrhus yttrade och säga: En sådan maratondebatt till och riksdagens anseende är förlorat.

Nu gäller det alltså en annan fråga — frågan om reseersättning i samband med sjukbesök, som behandlas i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30. Möjligheterna att få ersättning när man reser till läkare eller får vård av olika slag skall vidgas; man skall kunna få ersättning för resor i samband med konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, fysikalisk terapi och foniatrisk behandling. Det hälsar vi med tillfredsställelse. Däremot har socialministern inte velat gå med på att ge ersättning för resa till privatpraktiserande läkare.

Detta problem funderade 1961 års sjukförsäkringsutredning över. I det betänkande som den lämnade 1970 föreslås att man skall kunna få rescersättning från sjukförsäkringen när man besöker privatpraktiserande läkare. Jag skall bara citera några rader ur betänkandet. Utredningen diskuterar ett par möjligheter att lösa problemet och säger: "Enligt utredningens mening är den andra utvägen — att i princip slopa nu gällande hänvisningsregel — en från förenklings synpunkt tilltalande lösning av ifrågasatt problem. Utredningen har därför övervägt en ordning som skulle innebära ett från reseersättningssynpunkt helt fritt läkarval inom sjukvårdsområdet, dvs. samma system som f. n. tillämpas vid sjukresor inom Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping."

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

På s. 15 i sitt betänkande tar socialförsäkringsutskottet upp det förhållandet att det faktiskt utgår ersättning vid besök hos privatpraktiserande läkare i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping och framhåller att där finns 60 procent av privatpraktikerna. Därmed avstyrker utskottet vår begäran. Vi tycker nog att de som besöker återstående 40 procent av de privatpraktiserande läkarna också skulle kunna få denna ersättning.

Jag skall citera några rader till längre fram i 1961 års sjukförsäkringsutredningsbetänkande, där man säger: "Förslaget innebär att resekostnadsersättning kan utgå oavsett vilken läkare som söks (således även läkare utanför sjukvårdsområdet) om kostnaden härför inte överstiger kostnaden för resa till närmaste allmänna sjukhus — — där vården kunnat meddelas alternativt kostnaden för resa till tjänsteläkaren." Man tycker också att ersättning skall kunna ges för resa till privatpraktiker med specialistkompetens.

Det här funderade alltså sjukförsäkringsutredningen på, och den tyckte att man skulle genomföra förslagen. I dessa kloka synpunkter instämde alla, bl. a. två ledamöter av den här kammaren: den värderade fru Skantz och herr Harald Pettersson i Kvänum. Reservationen 3 bygger på sjukförsäkringsutredningens enhälliga betänkande.

Jag yrkar med dessa få ord bifall till reservationen 3.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 94, som ju i huvudsak är koncentrerad till problemet om resekostnadsersättning i samband med sjukvård, har utskottet haft att ta ställning till några motioner som i sin tur resulterat i fyra reservationer. Vad beträffar innehållet i dessa har reservanternas talesmän redogjort för de avvikande meningar som framförts, och jag skall därför, herr talman, försöka att inskränka mig till endast några korta kommentarer.

Beträffande centerpartireservationen nr 1 vill jag understryka att det inte råder några delade meningar i själva sakfrågan. Utskottsmajoriteten är också av den uppfattningen att rätt till reseersättning vid mödratandvård är en angelägen fråga som bör föras fram till en snar lösning. Men jag vill säga till fröken Pehrsson, som har talat för reservationen, att frågan om den närmare utformningen av en tandvårdsförsäkring prövas av en särskild utredningsman, och det är med hänsyn till detta utredningsuppdrag som utskottsmajoriteten inte har ansett sig kunna tillstyrka yrkandet i centerpartimotionen. Där föreslås ju att rätt till reseersättning skall införas fr. o. m. den 1 juli i år, och det är nog en sak som är praktiskt taget omöjlig att göra med tanke på den korta tidsfristen.

Jag vill emellertid gärna understryka vad utskottet har framhållit, nämligen att också vi anser det väsentligt att frågan om reseersättning vid mödratandvård blir uppmärksammas under utredningsarbetet. Det är därför som vi mot bakgrunden av vår principiellt välvilliga inställning till frågan och med hänsyn till att utredningens direktiv inte synts oss tillräckligt klart utformade på den här punkten har uttalat oss för att utredningsmannen får i uppdrag att särskilt beakta denna fråga och att

Onsdagen den
26 maj 1971*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

utskottets uttalande skall bringas till Kungl. Maj:ts kännedom. Det innebär bl. a. bifall till motionen 1445 av fru Skantz m. fl.

För övrigt vill jag påpeka för fröken Pehrsson att utskottet har den uppfattningen att resor i samband med tandvård är så intimt förknippade med den kommande försäkringen att riksdagen inte nu bör besluta om införande av bestämmelser rörande ersättning för en viss grupp. Ett beslut i den riktningen bör vägas in i det större sammanhanget beträffande rätt till ersättning för annan tandvård och i samband därmed företagna resor. Antagligen bör ersättningen utformas efter enhetliga regler för all tandvård. Om utredningen kommer till den uppfattningen att så bör vara – alltså kommer till samma uppfattning som sjukförsäkringsutredningen – så skulle utformningen försvåras därest vi nu skulle följa reservanternas förslag. Det är därför utskottets mening att vi bör avvakta och inte föregripa tandvårdsutredningen.

Vad gäller den andra reservationen, som fröken Pehrsson är ensam om, så vill jag bara understryka vad utskottet har framhållit, nämligen att nuvarande resekostnadsbestämmelser bygger på principen att ersättning utgår endast i samband med ersättningsgill sjukvård. Man bör nog inte göra avsteg från den principen utan mycket tungt vägande skäl, eftersom det skulle komma att få konsekvenser för ersättningssystemet i andra sammanhang.

Det är naturligtvis riktigt som fröken Pehrsson säger, att samtal mellan föräldrar och läkare ofta är ett led i behandlingen av barnet, och det är väl även riktigt att sådana samtal bör komma till stånd utan hinder av ekonomisk natur. Men nu är det så att undersökning, rådgivning och behandling – inom den psykiska barna- och ungdomsvården i varje fall – ofta erbjuds avgiftsfritt av sjukvårdshuvudmännen. Under den förutsättningen utgår ju också statsbidrag för ändamålet. Det bör alltså vara möjligt – och det är i varje fall tänkbart – att lösa problemet i linje med reservanternas förslag inom ramen för dessa bestämmelser.

För övrigt vill jag säga till fröken Pehrsson och de andra som har pratat om dessa reservationer, att vi har den principiella inställningen att det är nödvändigt att slå vakt om försäkringens enhetlighet. Man måste inom sjukförsäkringssystemet ha vissa bestämda regler som är något så när lätta att administrera och möjliga att tillämpa. Det är inte praktiskt möjligt att inom ramen för en obligatorisk försäkring tillgodose alla de önskemål och anspråk som förs fram. En del förslag som vi får ta ställning till måste helt enkelt avvisas bl. a. därför att de skulle göra försäkringen alltför otymplig. De problem som inte kan lösas inom den obligatoriska sjukförsäkringens ram får man försöka komma till rätta med i andra sammanhang.

Även förslaget om reseersättning till privatpraktiserande läkare, som herr Ringaby talat för, har utskottet avvisat. Anledningen är att ersättningssystemet vid vård, meddelad av privatpraktiserande läkare, även är föremål för utredning och att man bör avvakta utredningens förslag. Nu är det väl inte riktigt som herr Ringaby har framhållit, att det inte utgår någon reseersättning för dessa 40 procent som befinner sig utanför de i utskottsbetänkandet angivna storstäderna. Därvidlag har nog herr Ringaby misstagit sig. Det utgår ju reseersättning även vid vård,

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

meddelad av sådana läkare, men reseersättningen är begränsad till resa till närmaste tjänsteläkare.

Det är riktigt att sjukförsäkringsutredningen har föreslagit en utvidgning av reseersättningen. Frågan har tagits upp av departementschefen i propositionen, men han har kommit till uppfattningen att den inte bör lösas i detta sammanhang just med hänvisning till den pågående utredningen. Herr Ringaby har ju själv framhållit att 60 procent av de privatpraktiserande läkarna är koncentrerade till de fyra storstäderna Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, och där ersätts resekostnaden utan någon jämförelse med resekostnaden vid besök hos tjänsteläkare, alltså oberoende av vilken läkare som anlitas. Utskottet har anslutit sig till departementschefens förslag och har avstyrkt motionsyrkandet i denna del.

Slutligen, herr talman, några ord om den sista reservationen, där det föreslås att ett högkostnadsskydd i resehänseende skall införas. Det framhålls i reservationen – och det har också framhållits av dem som här talat för reservationen – att vid mycket täta sjukresor kan det för vissa angivna grupper bli en del ekonomiska bekymmer, och det är detta som enligt reservanterna har aktualiserat behovet av ett högkostnadsskydd. Men det är också så – reservanterna har för resten själva anfört det – att den här frågan inte är ny utan har funnits lika länge som systemet med självrisk. Det har nu framhållits att höjningen av självrisken har accentuerat behovet av ett sådant här skydd. Men då skall vi komma ihåg att höjningen är mycket måttlig; det är endast fråga om höjningar med 1 krona i de större städerna och för övrigt med 2 kronor per resa. Det kan också erinras om att självrisken på 4 respektive 5 kronor, som vi haft tidigare, har varit oförändrad i 17 år. Jag tror därför inte att den här höjningen kommer att innebära att de sjuka kan bli benägna att avbryta en pågående behandling, som det sägs bl. a. i folkpartimotionen. Accentueringen blir ju inte så särdeles kraftig, särskilt om man ser den i samband med kostnadsökningen i övrigt.

Jag skall gärna, herr talman, erkänna att utskottet hyser förståelse för motionärernas och reservanternas synpunkter. Det förhåller sig emellertid så – som jag tidigare sagt – att vissa förslag blir så administrativt betungande och de grupper det gäller så svåra att avgränsa att förslagen är praktiskt taget omöjliga att genomföra. Reservanterna är för resten själva medvetna om svårigheten att begränsa de grupper som skulle komma i åtnjutande av den här förmånen, men har ändå inte hesiterat inför att föreslå att ett högkostnadsskydd skall införas. Såvitt utskottet kan se finns det dock för dagen inga realistiska förutsättningar att genomföra reservanternas förslag – sjukförsäkringskassorna skulle helt enkelt inte klara av den saken administrativt.

Utskottet hyser dock förståelse för de här grupperna, och vi har därför i vårt betänkande pekat på att det fortsatta rationaliseringsarbetet på den administrativa sidan av försäkringskassornas verksamhet skulle kunna öppna möjlighet för en annan lösning än den som föreslagits i propositionen. Datatekniken kan ju komma att helt förändra läget härvidlag. Men i dagens situation har vi ansett att Kungl. Maj:ts förslag bör godtagas, och jag yrkar följaktligen, herr talman, bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Onsdagen den
26 maj 1971

---

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

Fröken PEHRSSON (c):

Herr talman! Jag vill uttrycka min tillfredsställelse över herr Fredrikssons uttalande att vi alla är eniga om att resekostnadsersättning borde utgå vid mödratandvården. Men är alla eniga om det, varför har det då inte hänt någonting på de åtta år som gått sedan den fria mödratandvården beslöts 1963? Redan då hävdades i en centerpartimotion, att när behandlingen är fri bör också resekostnadsersättning utgå. Jag vill uttrycka min tillfredsställelse med vad som här sagts, och jag hoppas att vi snart med den enighet som föreligger i denna fråga skall komma fram till ett gott resultat.

Vidare vill jag säga att det här inte är en fråga om tandvård utan om resekostnadsersättning för en redan beslutad förmån.

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Den utredning som herr Fredriksson hänsyftade på är den som nu pågår i samband med försöken att få in privatpraktikerna under sjuknorsreformen. Och vid de överläggningarna tas inte frågan om ersättning i samband med resorna till privatpraktiker upp. Det vi kräver i vår motion är att ersättning för sådana resor skall utgå på precis samma grunder som för resor till övriga läkare.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! Fröken Pehrsson är förvånad över att ingenting har gjorts under de gångna åren, men frågan om införandet av tandvården inom sjukförsäkringen har länge varit föremål för behandling och håller för närvarande på att utredas. Meningen är att förslag skall presenteras inom rimlig tid.

Men det är inte så säkert att det skall vara exakt samma bestämmelser för resor till tandläkare som för resor till annan läkare. Och som jag framhöll skulle införandet av likartade bestämmelser försvåras, om vi nu i förväg och innan utredningen är klar beslutar att införa nya grupper.

Så några ord till herr Ringaby. Ersättning för behandling hos privatpraktiserande läkare är en fråga som för närvarande behandlas, och när den är löst förmodar jag att departementschefen kommer att ta upp frågan om ersättning för resa till privatpraktiserande läkare. Såvitt jag förstått är det meningen att lösa dessa två frågor samtidigt.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Carlsson i Vikmanshyttan m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Pehrsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 96

Onsdagen den
26 maj 1971

*Ändring i lagen
om allmän försäkring, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Carlsson i Vikmanshyttan m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Pehrsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 258
Nej - 67

Punkten 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fröken Pehrsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herrar Ringaby och Björck i Nässjö, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ringaby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herrar Ringaby och Björck i Nässjö.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ringaby begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 41

Punkten 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Mundebo m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 6

Utskottets hemställan bifölls.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Onsdagen den 26 maj

- Fröken Bergegren (s) 93, 95
" Bergström (fp) 171
herr Brännström (s) 115
" Börjesson i Falköping (c)
120
" Carlshamre (m) 111
" Carlsson i Vikmanshyttan
(c) 131, 156
" Dockered (c) 135
" Eriksson i Arvika (fp) 16,
40, 77, 80
" Eriksson i Bäckmora (c)
139
fru Eriksson i Stockholm (s)
144
herr Ernulf (fp) 153
" Fagerlund (s) 33, 42, 44,
99, 142
" Fredriksson (s) 172, 175
" Gustafsson i Byske (c) 101
" Gustavsson i Eskilstuna (s)
106
" Hansson i Skegrie (c) 117
" Henmark (fp) 102
" Henrikson (s) 136, 138,
139
" Hyltander (fp) 119
fru Hörnlund (s) 52, 60, 62,
143, 144
herr Johansson, Olof, i Stock-
holm (c) 88
fru Jonäng (c) 122
" Laag (s) 129
herr Larsson i Umeå (fp) 100
" Lidgard (m) 150
" Lothigius (m) 91
" Magnusson i Borås (m) 143,
144
" Mundebo (fp) 109
fru Nilsson i Kristianstad (c)
46, 58, 61
herr Nilsson i Tvärålund (c) 19,
41, 43, 78, 81, 156 157
" Nilsson i Östersund (s) 85
" Nordgren (m) 24, 41, 43,
76
" Norrby i Åkersberga (fp)
124
" Nygren (s) 154
" Olsson i Sundsvall (c) 125,
129
" Oskarson (m) 48, 59, 60,
77
fröken Pehrsson (c) 169, 175
herr Polstam (c) 96, 99, 100
" Rimås (fp) 44, 95, 96, 98,
138, 139
" Ringaby (m) 171, 175
" Sjönell (c) 140, 143
" Stridsman (c) 71, 76
" Sträng, finansminister 62,
75, 79, 81, 158
" Svensson i Malmö (vpk) 29,
42, 58, 61, 79
" Söderström (m) 83, 96
" Turesson (m) 113
" Wennerfors (m) 115, 128,
129
" Wikström (fp) 158
" Wirtén (fp) 82
" Åkerlind (m) 103
" Ångström (fp) 148, 157
" Öhvall (fp) 150

§ 3 Herr talmannen meddelade att finansutskottets betänkanden nr 26–30, skatteutskottets betänkanden nr 37 och 40, lagutskottets betänkande nr 10 samt justitieutskottets betänkande nr 14 i nu angiven ordning skulle uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 4 Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades att följande enkla fråga denna dag framställdes, nämligen av

Nr 273 Herr *Wennerfors* (m) till herr kommunikationsministern angående en djuphavsled mellan Sandhamn och Stockholm:

Ämnar herr Statsrådet framlägga förslag om att upptaga en 12-metersled – s. k. djuphavsled – mellan Sandhamns lotsstation och Stockholms hamn?

§ 5 Kammaren åtskildes kl. 0.36.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert